

ELŐFIZETÉS.

KELTÁN:

Egy évre 24 korona.
Fél évre 14 korona.
Egy negyed évre ... 7 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

VÍDÉKEN:

Egy évre 12 korona.
Fél évre 8 korona.
Egy negyed évre ... 4 korona.
Egy hónap 2 k. 20 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 97.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Péntek, szeptember 8.

Bűnhődés.

Szenvedő szent magyar anyák, akik egy szál szoknyában futottatok a leggyámoltalanabb király boeskoros csordája elől, töröljétek le az elkésredés, a fájdalom és a kín könyeit bánatos orcátokról. Erdélyi gyermekek, akik zokogva hívjátok eltűnt szülőiteket, derüljön mosolyra sápadt arcotok. Szánandó vándorai a tájékozatlanság, a fejetlen kapkodás és diplomáciai oktalanság okozta világfelfordulásnak; pillantsatok Kelet felé, ahol most kelt fel a ti ragyogó napotok, amelyet talán hamarabb, mint hittétek, ismét Erdély fenséges komor bérceiről és szelid völgyeiből üdvözölhettek.

Még alig múlt egy hete a román árulásnak, még a magyar képviselőházban ott csapkodnak az erdélyi menekülés miatt támadt haragos hullámok, még el se szállott az aranyra szomjazott utonállóknak a zsákmánytól támadt mámorja, és gaztettüket már is megtorolja az igazságszóló végzet perzselő ítélője. Az egyesült német-bolgár hadak mélyen benyomultak Romániába és Ferdinánd több, mint huszezer katonáját elfogták, száz ágyuját elzsákmányolták és megkezdik a Dunán való átkelést. A bolgár-német haderő már csak annyira van a bűn fertőzött tanyájától — Bukaresttől — mint Temesvár Aradtól. A román nép áruló lázas sietséggel készítették a védelmi sáncokat a főváros környékén és a Páris majmoló eigány-arisztokráciát, amely már is megkezdte a menekülést, bárgyu hazugságok zuhatagával öntik nyakon. A lajtájáért reszkető és koronás hitvesét a hazugságok lövészárkába vonzó királyné vajon mit érez most? Hisztérikus görcei közepette átszenvedi-e az erdélyi anyák minden fájdalmát és a földönfutókká vált aggastyánok könyes átkainak kígyói marják-e most a lelkét? Akik a huszonhat hónapja patakzó vérözön látára olykor-olykor elkésredetten kérdezték: van-e egyáltalán földi igazságszolgáltatás? — most megkapják erre a választ. Az erdélyi nép sirásói hiába várták az orosz massa görgetegét. Amíg az megmozdult, a fürge szövetséges tuhan, mi pedig innen kaptuk oldalba őket. És hisszük: nagyon rövid idő múlva véres, csafatos kóccá változnak a bukaresti örömlobogók, a hazátlan királyok, miniszterek, hadvezérek bűnös sora pedig megszorodik. Mert a földön is van igazság!

Elesett Románia legerősebb vára.

— Német és bolgár seregek nagy győzelme. — Tíz ezred, két zászlóalj, négyszáz tiszet három dandárnak hadifogoly. — Az egész vár-tüzérség, megszámlálhatatlan fegyver és munició a hadizsákmány. — A sebesületlen foglyok száma huszonegyezer. — Románok óriási veresége. —
— Távirati tudósítás. —

Berlin, szeptember 7. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti: A diadalmos német-bolgár csapatok elfoglalták Tutrakán megerősített helyett. A hadizsákmány az eddigi jelentések szerint több mint huszezer fogoly, köztük két tábornok és több mint négyszáz más tiszet és több mint száz ágyú. A románok veres veszteséggel is súlyosak. Nagy orosz erőknek Dobritsch ellen intézett támadását visszavertük. Ludendorff, első főszállásmester.

Szófia: Bolgár hivatalos jelentés szeptember 7-én: Szeptember hatodikán délután fél három órakor Tutrakán várostól délnyugatra a második védvonalon lefolyt heves harcok után a hídfőszert Tutrakán vár, végleg kezünkbe jutott. A vár őrsége kapitulált. Nyolc gyalogezredet, két tüzérezredet és egy esendőezred két zászlóalját elfogtuk. Az egész vár-tüzérség, sok munició, fegyver, géppuska és hadianyag zsákmányul esett. A foglyok számát és a zsákmány nagyságát még nem állapíthattuk meg. Eddig 409 tiszet, 3 dandárparancsnokot és 21.000 sebesületlen foglyot számláltunk össze. Két zászlót és száznál több modern löveget zsákmányoltunk. A románok vesztesége sebesültekben és halottakban rengeteg. Sokan a pánikszertű menekülésük közben a Dunába fulladtak.

Budapest. Tutrakán eleséséhez a következőket jelentik hivatalosan: A németek és bolgárok ezzel a nagy hadtettel megszerették a lehetőségét annak, hogy a Dunán széles vonalon átkelhessenek. A Tutrakán Bukaresti vasutvonal már birtokukba került. Tutrakán Bukaresttől alig van 60 kilométernyire. A románok ezt a hídfőt rendkívül módon megerősítették, azonban nem tudott ellentánni a szövetségesek hős csapatainak, valamint a német hadvezetés főlényes tudásának és művészetének, amelynek legjobb bizonyítéka ez a gyors siker.

Az első hír, amely a délután folyamán a hivatalos jeleptést megelőzőve érkezett, így szólt:

Budapest. A német-bolgár csapatok, amelyeknek balszárnya elfoglalta Tutrakán hét erődjét, északra előnyomulva a román hadsereget a Dunához szorította és közelednek ennek az egész vidéknek leghatalmasabb várához, Silistriához. A legújabb jelentések szerint Tutrakánnál a német-bolgár csapatok 10.000 foglyot ejtettek, köztük két tábornokot.

Budapest. A képviselőház folyosójára a mai ülést megelőzően érkezett meg a német-bolgár csapatok nagy dobudzsai győzelme és a magyar képviselők nem találtak méltó szavakat a bolgár és németek hősiességé-

nek magasztalására. A kedvező hírek felvillanyosták a kedélyeket.

Budapestről jelentik: A képviselőház mai ülésének végén Beöthy Pál Házelnök felhatalmazást kért, hogy a német-bolgár csapatok dobudzsai győzelme alkalmával a bolgár szobranjenak és a német birodalmi gyűlésnek a magyar képviselőház nevében üdvözlő sürgönyöket küldhessen. A Ház lelkes eljenzések közepette adta meg a felhatalmazást.

És végül hadd álljon itt a román hivatalos jelentés is.

Budapest. A sajtószállásról jelentik: A román hivatalos jelentés szeptember negyedikeről. Szepsiszentgyörgynél ötszáz vagon élelmiszert zsákmányoltunk, hét tiszet és 620 közembert elfogtuk. A déli frontról: A tülerős ellenségnek a tutrakáni hídfő elleni tiszteres támadását visszavertük. A támadások ereje alább hagy, úgy látszik kifáradtak. Az ellenséges monitorok lötték Islazu, Bechel, Kalafat és Gruis Duna-menti városokat. Az ellenséges repülők bombázták Bukarestet. Négy ház elpusztult, két férfi és egy nő megsebesült. Bombázták még Piatra-Neamca, Ploesti, Constanza és Bechet városokat.

LEGÚJABB.

Röggel 3 órakor érkezett jelentés.

Koponhága. Pétervárról jelentik: Az orosz haditudósítók a román frontról egyértelműen jelentik, hogy az erdélyi fronton az ellenséges ellenállás hihetetlen gyorsan és tetemesen megnövekedett. A Rjeos kijelenti, hogy

a németek és a bolgárok dobudzsai előnyomulása következtében a románok erdélyi offenzívája tárgytalanná vált.

Frankfurt. A Frankfurter Zeitungnak jelentik Szófiából: Tutrakánál és Dobritschnál a románok pánikszertűn menekültek. E harcokban különösen a bolgár lovasság tünt ki. A bolgár katonák győlemlükben tigrisekként vetették magukat az ellenségre.

Konstantin király sakkhuzása.

— Távirati tudósítás. —

Rotterdam. Athénből jelentik: Konstantin király tegnap megerősített Athénben, ahol a királynő és húsvéti fogadták.

BRNO. Athénből jelentik: Konstantin király tegnap sakkhuzással megerősített Athénben az események intézését, és a hadsereg a király hajlandóan az entente barátságára. Viselkedése azonban semmi bizonyos: nem ígér, nem köti le magát az entente legutóbbi követelésének. A válságot elodázza s ezzel a helyzet kiélesedését elkerüti.

Luganó. A *Secolo* jelenti Athénből: A kormány még mindig tanácskozik a helyzetről. Még nem döntöttek, hogy Görögország az entente oldalán avatkozik be a háborúba. Mindenesetre a döntés előjelének tekintik, hogy a tartalékosoknak megtiltották lakóhelyük elhagyását. Nincs még megerősítve a hír öt évfolyam behívásáról sem.

Berlin. A „Vossische Zeitung“-nak jelenti Athénből: A harmadikán megtartott négyülésen Venizelosz hangoztatta, hogy Görögország kétségbeejtő helyzetének nem a király, hanem a tanácsadók az okozói, akik bűnös szándékkal félrevezették. Beszéde vé-

gőn Venizelosz azt a reményét fejezte ki, hogy a király, győzelemre vezetve hadseregét, a háza területét nagyobbítani fogja.

Rotterdam. Athénből jelentik a Daily Telegraphnak: Angol és francia ügynökök nagyon sok görög alattvalót letartóztattak Szalonikiben. A görög hadsereg tisztjei vonakodnak a forradalmárokhöz csatlakozni. Zaimisz miniszterelnökkel egyik párt, sines megelégedve. Eltérőek a vélemények az iránt, hogy Görögország mikor és milyen feltételek mellett csatlakozik az entente-hoz. A küszöbön levő választások növelik az izgalmakat.

Amsterdam. A Timesnek jelenti Athénből: Az angol-francia követek ma egy jegyzéket adtak át a görög kormánynak, amely hatvan német, magyar és osztrák alattvaló névsorát tartalmazza. A követek a jegyzékben a felsoroltak kiutasítását kérik. A belügyminiszter elrendelte, hogy a megnevezettek közül az Athénben lakók még ezen az éjjel, a vidékiek legkésőbb szombatig tartoznak elhagyni Görögországot.

Croszok súlyos veszteségei.

Budapest, szeptember 7. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti harcér:

Románia elleni harc vonal:

Maroshévíznél csapatainkat, fenyegető átkarolás megelőzése céljából, a helységtől nyugatra fekvő magaslatokra vontuk vissza. Különböző a helyzet változatlan és nincs nevezetesebb esemény.

Károly főherceg lovassági tábornok hadsereg harc vonala:

Az ellenségnek harc vonalunk ellen tegnap intézett többszörös heves támadásait részben elkeseredett közelharcban, részben ellentámadással, az ellenség súlyos vesztesége mellett visszavertük. Fundul-Moldovától délnyugatra támadásukkal egy erődházat, mely az ellenségnek támaszpontul szolgált, elfoglaltunk. Ez alkalommal nyolcvannyolc sebesületlen foglyot ejtettünk.

A Zlota-Lipa és a Dnyeszter között a tegnap közölt harcok következtében egy előkészített állást foglaltunk el. Az ellenségnek Brzezanytól keletre és délkeletre vezetett támadásai semmi eredménnyel sem jártak.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregének harc vonala:

Böhm-Ermolli vezérezredes hadseregénél az ellenség egyes támadási kísérleteit tüzelésünkkel megakadályoztuk. A többi harc vonalon mindkét részről mérsékelt ágyutüzelés folyt.

Olasz harcér:

Tüzérségünk a görzi szakaszon az Isonzó előtti átjárókat lőtte, míg az ellenség a Lokvica melletti állásainkat és a Wipach völgy több községét tartotta tűz alatt. A Sugana-harc vonalon olasz felderítő osztagokat, amelyek erős tűz kíséretében a Civaron irányában támadtak, könnyen visszautasítottunk.

Délkeleti harcér:

Nincs semmi különös esemény. Höfer, altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Tovább tart a Somme-csata.

(Visszavert orosz-román támadások Bukovinában.)

Berlin, szeptember 7. (Hivatalos.) A nagytábornok jelenti:

Nyugati harcér:

A Somme-csata tovább tart. Az egész vonalon folyik a harc. Az angolok Guinchynél különös makaességgel, de sikertelenül folyton-folyvást támadnak. A franciák a Sommetől délre levő széles támadási arcvonalukon újból rohamokat indítottak, amelyek az északi részen vonalaink előtt kivétel nélkül összeomlottak. A Berni-Denicourt szakaszon és Chaulnestól kétoldalt kezdetben elért előnyöktől gyors ellentámadással megfosztottuk az ellenséget. Vermandou-Villersben az ellenség megvetette lábát. A Maastól keletre a Thiaumont-erőd—Erdős hegység harc vonalon visszavertük a franciák ismételt támadásait.

Keleti harcér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregétje:

Nincs különös jelentőségű esemény.

Károly főherceg lovassági tábornok arcvonala:

Brzezanytól keletre és délkeletre az oroszok támadásai sikertelenek maradtak. A Zlota-Lipa és a Dnyeszter között a tegnap jelentett harcok következményeképp egy előkészített hátrább levő állást foglaltunk el, amelybe a nap folyamán az utóvédeket bevontuk. A Kárpátokban többször vertük vissza Zielonától délnyugatra, a

Baba-Ludova mentén, a KiriLibaba völgytől nyugatra orosz, Dornawatrától kétoldalt orosz-román támadásokat. Erdőndorf első főszázadosmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Keresztelő és temetés a menekülők vonatán.

(A földönfutó székelyek.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Délután öt órakor tulzsfolt menekülő-vonat fut be a kolozsvári állomásra. A vonatablakból sápadt, kócos, agyongyötört arcok tekintenek ki.

Itt-ott ismerős arcokra bukkanunk. Az egyik vasuti kocsiból magas, mélytűzű pillantású ur-asszony ugrik le: Gálffy Annuska, egy erdélyi alispán elvált felesége. Az ő hamvas arcán is barázdákat vágtak az átélt borzalmak. Udvarhelyről jött, amelynek kiürítését tudvalevőleg szintén elrendelték.

Háromszékből jórészt parasztasszonyok érkeznek. Az intelligencia nagyrésze már korábban utrakelt. Sok a gyergyói menekült. Csaldájával együtt érkezett Vákár P. Arthur dr. ügyvéd, szerkesztő Gyergyószentmiklósról. Emeletes házat, nyomdáját, földjét hagyta ott. Beszéd helyett átnyújtja a vonaton hevenyészve papírra vetett jegyzeteit. Ebben írja: „Soha még ilyen nehezen nem szakadtunk el tőled, Székelyföldünk. Soha nem volt ilyen hosszú és fájdalmas az elválás. Hosszas volt, mert csak napok nehéz lanyattatása után tudtunk kivergődni hegyeiből. Fájdalmas volt, mert csak most láttuk igazán, de nehéz megpróbáltatások árán, hogy mit eredményezett az, hogy a Székelyföldnek nincsenek vasutjai. Egy milliónál több ember élete és vagyona volt rábizva az ugynevezett „körvasut“-ra. Derék munkát végzett a székely körvasut, mert megtett mindent, még a lehetetlenből is sokat. Sokat, de sajnos, nem mindazt, amit kellett volna.”

Hát bizony, másképpen ment volna a dolog, ha Csikszereda és Székelyudvarhely között vasutvonal szeli át az utzakaszt. Így bizony a menekülők közül ki szekeren, ki gyalog igyekezett elérni az első vasuti állomást. A tegnap Kolozsvárra befutott menekülő vonat Segesváron szedte fel a Székelyföld minden részéről összeverődött menekülőket. Erős lélekkel szenvedték el a menekülők az utazás rettenetes fáradalmait. Napokig utaztak Kolozsvárig és bizony utközben nem sok jelét találták a közönség részvételének és rokonszenvének. Sok a panasza a tövisi vasuti étteremre, ahol a bérlet alig látja el valamivel a menekülőket.

Temetés és keresztelés ünnepi szertartásának látványosságában volt része a vonat utasainak. B. G. palotailóvai iparos 8 hónapos gyermekét halálos betegen kellett elhozni bölcsőjéből. Virágosvölgyön kiszenvedett a csecsemő s mindjárt el is földelték. Marfakocsiból emelték ki a picike faládát s a menekültek könyező arccal álltak körül az apró sirhantot. A szomszédos waggonban O. M.-né székelyudvarhelyi asszony egy fiugyermeknek adott életet. Egy menekült lelkész nyomban meg is keresztelte az apróságot.

Vákár Arthur érdekes dolgokat mondott el az oláh invázió első idejéről:

— Békáson — ugymond, — éjjel 10 órakor jelentkeztek az első reguláris csapatok. Mikor az első puskaropogást meghallották, az ott állomásozó csendőrök följejlődtek s „Eljen a magyar” kiáltással rohantak előre. A község-háza előtt hangok hallatszottak:

— A magyar papot fogjátok el! A jegyzőt! A rom. kath. pap és Csató jegyző éppen szekereikre kapaszkodtak föl. A lelkész-lovainak hámsztrángját elvágta. Az atléta természetű, erős székely pap kiszakította magát, s egy nadrágban, a hegyeken keresztül menekült be Gyergyószentmiklósról. Arról, hogy a csendőrök és az oláh katonák összetűzésének mi lett a vége, semmit sem tudok.

— Később jött értesülések szerint, ahova rendes román csapatok vonultak be, ott az élet és vagyonbiztonság eléggé meg volt védve. Gyergyószentmiklóson az Alfalu faipar nagy gyártelepe kigyulladt és leégett még a román

bevonulás előtt. A kár legalább egy millió korona.

Elmondta Vákár, hogy az állatállomány összeszedésére nem történtek intézkedések. Elemi kötelesség, hogy az állatállományt szedje össze az állam a nyomban elégtse ki az eladókat.

Mikor Vákárral beszélgetünk, körülállnak bennünket a székely menekültek s bölintgatnak hozzá. Most, hogy vagyonuk pusztulása árán életüket legalább megmentették, ökolbe szorult kézzel mondják mindannyian: Ezt a kölcsönt vissza kell adnunk a románoknak, ha addig élünk is.

Hatezer darab marhát vásárol a város.

— Az erdélyiek állatjait Aradra hajtják.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Meiszner Ernő, Arad vármegye gazdasági felügyelője, a nagyváradi földművelésügyi kirendeltségtől arról értesült, hogy az Erdélyből menekült lakosság állatállományának egy részét, a miniszter rendeletéből, Aradra hajtják, oly célból, hogy itt azokat hajstromba foglalják, ellássák és idővel értékesítsék. A felügyelő erről jelentést tett Körtzig János főispánnak és Varjasz Lajos polgármesternek. A város vezetősége a nagyváradi kirendeltséggel érintkezésben lépett és abban történt megállapodás, hogy az óriási értékű állatállományt, amelynek egyedül Hunyadmegyében a csendőrök és a katonaság által összetereit része több, mint tízezer darab, két belépő állomáson jusson el a vármegye területére. A részletek kidolgozásával Meiszner felügyelőt bizta meg a főispán, az ő előterjesztése alapján az állomány egyik része Nagyhalmágyon keresztül Kisjenőre jut és ott marad, a másik Soborsinon át Aradra.

Egy nagyobb transzport sertés már meg is érkezett és Lócs Rezső helyettes polgármester javaslatára, ebből száz darabot a város nyilvános árverésen megvásárolt és a sertéshizlálóban helyezte el, hogy később a közönség rendelkezésére bocsássa. Egy másik részét a hadvezetőség vásárolta meg ugyancsak nyilvános árverésen. A befolyt pénzt letétbe helyezték. A város által vásárolt sertéseket megkapják a hentesek, ha kötelezik magukat, hogy a zsír egy részét átadják a városnak közlelmezés céljaira.

A szarvasmarha, körülbelül hatezer darab, holnap, vagy holnapután érkezik és ezek átvétele, takarmányozása, felbecslése és annak idején leendő értékesítése végett a polgármester a gazdasági felügyelő elnöklése alatt egy bizottságot küldött ki, melynek tagjai Ipolyi-Keller Iván gazdasági egyesületi igazgató, Erdős Ignác állatorvos, Pál Egon köztisztviselési felügyelő és Vida Vilmos rendőrfelügyelő.

Az állatok az érkezés sorrendjében első sorban az első számú városi major mögött levő elkerített helyen, azután a harmadik számú majorban nyernek elhelyezést és az ott sem férő állatok a szűz gulyára, vagy a ménes legelőre lesznek kihajtandók. A gazdasági felügyelő a katonai hatósággal már érintkezésbe is lépett, hogy a megfelelő takarmányt biztosíthassa eme rendkívül nagy értékű állatállomány részére.

A városi tanács természetesen a közlelmezés céljaira fogja megvásárolni nyilvános árverésen a szarvasmarhát és ezért a tanács eme üzlet részletei lebonyolításának megbeszélésére legközelebb ülést tart.

Mária román királynő kocciint.

— Bécsi tudósítónktól. —

Hogyan gondolkoztak és éreztek a román királyi udvarnál s különösen, hogy gondolkozott s érzett Mária királyné, erről rendkívül érdekes történetet mond el Lindenberg Pál, a bukaresti német követség alkalmazottja.

Lindenberg közvetlenül a román hadüzenet előtt érkezett Bécsbe, ahol hivatalos helyen az újságírók előtt sok intimus dolgot beszélt el a román királyi udvar életéből. Ott élt az udvar közelében, előtte játszódtak le a szemfényvesztések és az intrikák, körötte surrantak az udvari pletykák, amelyekből sokat megőrzött s amelyek annál figyelemreméltóbbak, mert írójuk, állása komolyságánál s egyénisége értékénél fogva is, teljesen megbízható.

Az udvari pletykák közepében állandóan a szerelmi kalandjairól híres Mária királynő áll s ő a hősnője az alábbi történetnek is:

Az európai nagy hatalmak háborújának első hónapjában — 1914. augusztus elején — a pelesi vadászkastélyban nyaralt a román királyi család. Epen reggelinél ültek, midőn Károly királynak egy sürgőnyt nyújtottak át. Ez a sürgöny Angliának Németországhoz intézett hadüzenetét tartalmazta. A királynak a sürgöny elolvasása után láthatóan rossz hangulata támadt s ebben a hangulatban beszélt el a körülötte levőknek a sürgöny tartalmát s annak várható következményeit.

A beszélgetés, amely az imént még élénk volt, a sürgöny vétele után egyszerre megakadt. Mindenkit mélyen érintett ez a komoly bonyodalommal fenyegető összetűzés,

csak Mária trónörökösne, a mostani királynő, nem tudta örömet elpalástolni. Meglátszott arcon s egész lényén, hogy örül a dolgok ilyen fordulatának. Aztán — egy gondolat-tól megkapatva — hirtelen pohara után nyúlt s egy jelentőségteljes mosollyal odakocciintotta azt jobb és baloldali szomszédjainak, a királyi család reggelijéhez meghívott előkelőségeknek a poharához.

Károly király szigorú és rosszak pillantást vetett rá s ez egy kissé lehűtötte örömet. A trónörökösnek e tapintatlan cselekedete annyira rosszul esett az öreg királynak, hogy pár pillanat múlva szótlanul felemelkedett helyéről s unokaöccsét, trónjának örökösét, Ferdinánd mostani királyt magához intette s dolgozó szobájába tért.

Néhány perc múlva visszajött a trónörökös s dorgáló hangon szólt feleségéhez:

— Nagyon üdvös volna, ha csakis a saját dolgaiddal törődnél s nem ártanád magadat a politikába!

Asztalbontás után azonban, amidőn férje is eltávozott, a trónörökösne ismét visszanyerte vidámságát s élénken kifejezést adott a jelenlevők előtt örömeinek.

Károly király halála után Mária királynő mindinkább többet foglalkozott a politikával s férje most már nem igen tiltotta ezt meg neki. Hogy Károly király halála után milyen hangulat és érzés uralkodott a román királyi udvarban, arra nézve jellemző az elhunyt királynőnek, Erzsébetnek egy nyilatkozata is, melyet bizalmasai körében panaszkodva ejtett ki:

— Fájdalom, itt nekem már Németország győzelmének nyíltan örülöm sem szabad!

IRODALOM ES MŰVESZET.

Diplomáciai eljárás a primadonna ruháért.

(Az amerikai konzul kieszközli a ruhatar kiadását a románoknak.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Biller Irén, a nagyváradi társulat új subrette primadonnája is azok között volt, akiknek menekülni kellett Brassó kiűritésekor. A primadonna Faragó Odón színházszínházával működött Brassóban, honnan az egész társulat mindenét otthagynva menekült s Biller Irén 15 ezer korona értékű színházi toilettjét hagyta a románok által megszállt városban. A primadonna még a múlt héten bejelentette Erdélyi Miklós színházszínházának, hogy toilettet nélkül nem akar Váradra jönni, azonban Erdélyi Miklós kérelmére mégis lejött.

Itt azután kislult, hogy hét olyan szerepet kapott, amelyekhez több ezer korona értékű pazar toilettre lenne szüksége. Biller Irén kijelentette, hogy két hétig nem lép fel semmi esetre sem, mert reméli, hogy azalatt visszatudja szerezni Brassóban maradt toilettjeit. Ugyanis Faragó Odón, a brassói színházszínházát levelet írt a színésznőnek, amelyben közli, hogy kikötés van arra, hogy az amerikai nagykövet útján, a kultuszminiszter támogatásával érintkezésbe léphetnek Romániával s kieszközölhetik, hogy a brassói színészek Brassóban maradt ruhatarát kiadják. Erre annál is inkább remény van, mert a románok által megszállott Brassóban a románok dr. Bajleszka, volt szin-

házi román orvost nevezték ki polgármesternek s remélhető, hogy ő kieszközli a magyar színészek ruhatarának a kiadását.

* Aradi származású művészne sikerrel A debreceni Csokonai-színház a napokban nyitotta meg téli szezonját. Megnyitó előadásul a Mág-nás Miskát mutatták be, mely óriási sikert ar-tott. Az előadás keretében több új tag között mutatkozott be Horvát Nusi, a társulat új primadonnája Maresa szerepében. A közönség zajos tapsokkal honorálta a művészne élvezetes játékát. Bemutatkoztak még Bálint Béla éne-kes bonvivánt és Fenyő Ilonka, akiknek felé-pesét a közönség szintén örömmel fogadta.

* Az aradi zenekonzervatóriumban (Szabadság-tér 21.) a beiratások megkezdődtek. Az ének-tanszakot Eiselt Emma, a prágai zeneakadémia végzett művészneje vezeti. 4397

* Új Nordisk-sláger az Apollóban. A pénteki ünnepezen új műsört mutat be az Apolló-színház. Ismét egy Nordisk-dráma kerül vetítésre. „Korona gyémántok” a címe a szenzációs ujdonságnak, amelylyel a világ-hírű Nordisk-dráma ismét bravurozott. A leg-izgalmasabb detektívdrámát is felülmulja a darab érdekfeszítő meseszöveve, amely a gaz-dag, művészi feldolgozásban különösen ér-vényesül. A Nordisk-drámán kívül pompás kisebb képek egészítik ki a pénteki új műsört, amelyet az is vonzóvá tesz, hogy a legújabb harctéri események eredeti főlvételei vezet-tik be.

* Páris bűnei. Arad mozibajáró publiku-ma nagy kíváncsisággal várja az Apolló hét-fői nagy slágerét: Páris bűnei-t. A szezon szen-zációja ez a film, amely az amerikai filmgyár-tás remeke.

Koncentrációs kabinetről beszélnek.

(Tisza, Andrássy, Apponyi, Zichy egy kormányban? — A Ház folyószólán a zárt ülés után.)

— Távirati tudósítás. —

Budapestről táviratozza tudósítónk: A „Magyarország” a Károlyi-párt lapja „Forduló ponton” címmel vezércikket ír, melyben azt a kijelentést teszi, hogy a magyar politikai élet forduló ponthoz jutott. A mai zárt ülésen írja a lap — nagy események játszódtak le, mélyen sajnáljuk a törvény oktalan szigorát, amely nem engedi meg, hogy ezekről az eseményekről a magyar közvéleményt tájékoztassuk. Ezután a vezércikk írója azt mondja, hogy a megroppant, s csaknem összetört párturalmi rendszer nem viselheti el a világesemények sújtását, s már is koncentrációs kabinetről beszélnek és arról, hogy lélekből már is megbukott a Tisza kormány. Helyeseljük a koncentrációs kabinetet, miáltal azok, akik egyenlő politikai elveket vallanak s a háborús politikaiban egyet értenek, közösen viselik a felelősséget. Andrássy Gyula gróf és Apponyi Albert gróf érvényesíthetik tehetségüket az ország érdekében, megszabadítva az országot a parlamentarizmus karmaiból. Amde a Károlyi-párttól a koalíciós alakulásból nem kér részt, mert a párt tagjai csupán saját politikájukért vállalhatnak felelősséget. Ezenfelül pedig a megjelölt koncentrációs kabinet is rá fog szorítani az ellenőrzésre, melyet most csak a Károlyi-pártnak lesz jogában gyakorolni.

Budapestről táviratozza tudósítónk: A Képviselőház mai ülésén, a zárt ülés után egy izgatott lett a Ház hangulata. A szünet alatt a folyósókon ellenőrizhetetlen hírek

keringtek. Az ellenzéki pártok tagjai egy koncentrációs kabinet megalakulásáról regéltek. A vérmesebbek tudni vélték már azt is, hogy Tisza István gróf megmarad miniszterelnöknek, Andrássy Gyula gróf külügyminiszter, Apponyi Albert gróf belügyminiszter és Zichy Aladár gróf pedig a király személye körüli miniszter lesz. Mások a kettészakadt függetlenségi pártok egyesüléséről hoztak híreket. Allítólag a pártvezérek között tárgyalások vannak folyamatban, melyek sikerrel is kecsegtetnek. A munkapárt folyosóján Tisza István gróf miniszterelnököt párthívei körülvették s megostromolták kérdésekkel. A miniszterelnök a helyzetről megnyugtató kijelentéseket tett. Kiemelte, hogy meg fogjuk őrizni hidegvérünket.

Budapestről táviratozza tudósítónk: Az ellenzéki képviselők Apponyi Albert gróftól a zárt ülés után meleg ünnepeltetésben részesítették a zárt ülésben elmondott beszédének hatása alatt. Beszédében kifejtett program hatása alapján Györfly Gyula és Bartha Ödön pártok kivüliek beléptek az egyesült függetlenségi pártba.

Budapestről táviratozza tudósítónk: Illetékes helyen a koncentrációs kabinet terveiről kijelentették, hogy a kérdés jelenleg ép úgy nem aktuális, mint eddig nem volt az.

nemissza Jánosné, Eperjessy Béláné és leánya, anyám Pekry Sándorné, feleségem, aki báró Kemény Gabriellával, báró Bánffy Zoltánnéval és ennek hugával: herceg Odescalchy Eugeniával Széchenyi Miklós gróf püspöknek a vendégei. Továbbá Kispál Lászlóné, dr. Pálffy Ferencné és kis leánya, Szathmáry István és családja.

— Valamennyien csak családi ezüstjeink egy részét tudtuk elhozni magunkkal, még ebből is ott hagytuk zavarunkban a legnagyobb és legértékesebb darabokat. Hogy miért kellett ennek így történni, miért kellett millióknak elpusztulni, azt nem tudom megérteni. Nem jó erre gondolni se.

— Uram, — szölt közbe Eperjessy Béláné — itteni ember nem is sejtí, hogy mit hagytunk mi ott Kisküküllőben. Buza és törökbuza termésünk kitünően sikerült. Kitünően berendezett vizimalmainkkal a gőzmalomok sem vehetik fel a versenyt. Szőlőtermésünk országosan híres. Állatállományunk a legjobb fajta és a legjobb állapotban volt. És most mindennek vége.

— Én elhatároztam, hogy maradok — mondotta Pekry Géza, — de tudtomra adta a főispán, hogy mint besorozott katona, köteles vagyok engedelmességni a parancsnak és ott hagyva mindent, menekülnöm kell. Lóra ültem és vezettem a menetet. Először Rudnóra érkeztünk, ahol rendelkeztem az iránt, hogy jószágainkat hajtsák tovább Nagyvárad felé. Radnót után Ludas-Torda volt a második állomás.

— Egyik vármegye főispánja a másikat értesítette átvonulásunkról, allandóan kaptunk csendőrkíséretet, amire ugyan nem volt szükség, mert mindenütt a legbarátságosabban fogadtak bennünket.

— Így vonultunk át Kisküküllő, Torda-

Aranyos és Kolozsvármegyéken. Kolozsvárott két napos pihenőt tartottunk. Az uton temérdek kocsit, a menekülő utasok ezreit láttuk és hagytuk el, mert az én lovaim, ugylátszik, jobban bírták. Az országot két oldalán nagyon sok elhullott lovat láttunk.

— A nép, a román épen úgy, mint a magyar, páratlan részvétellel és vendégszeretettel fogadott bennünket, mindent adtak, amire szükségünk volt. Biharvármegyében a csendőroket is elboosítottuk. A legmeghatóbb jeleneteknek Biharvármegyében voltunk a részesei.

— Csucsán egy román asszony kötényében egy csomó krumpelit akart ajándékozni anyámnak, akinek hetvenholdas burgonya földje van. Nagybaródon egy román asszony megkérdezte, hogy miért utazunk, hová utazunk. Mikor megmondtam, hogy a románok betörték az országba, az asszony apjával együtt elkezdett keservesen sírni.

— Közel háromszáz kilométeres utat tettünk meg és a lovak nagyszertien bírták. Ezentul se fogjuk használni a vasutat. Két napig pihenünk Nagyváradon, azután ismét kocsikra ülünk és hajunk Pestig. Sem Biharvármegyében, sem Nagyváradon semmibe sem szenvedtünk hiányt és meghatottan láttuk, milyen szépen fogadja és látja el ez a város a mi szegény testvéreinket.

Erdélyi képviselők heroikus hallgatása.

— Távirati tudósítás. —

A bécsi Neue Freie Presse tegnap esti lapja hatalmas fehér foltokkal jelent meg, az osztrák cenzura ugylátszik betiltotta a magyar képviselőház üléséről szóló tudósításokat, bár egyes lapokban mégis jelent meg többé-kevésbé részletes beszámoló. A ma reggel megjelent bécsi lapok már bőven foglalkozhatnak a tegnapi ülés lefolyásával és tanácsot, díszeteket és gáncsot osztogatnak.

A Neues Wiener Tagblatt vezércikke megállapítja, hogy az ellenzék Tisza István gróf miniszterelnök ellen intézett támadásaival nem ért el célt. A vasembert nem tudta sem kifárasztani, sem elernyesztani, úgy, hogy meg kellett volna adnia magát. Persze más kérdés, vajon ezekben a nehéz napokban az ellenzék mostani viselkedése mellett együttmaradhat-e a képviselőház.

A Neue Freie Presse felhívja a többséget és a kisebbséget, mentse meg a parlamentet, mert elnapolás veszedelme kísért.

A Die Zeit megállapítja a kormány és az ellenzék teljes egyetértését a végletekig elszánt honvédelemre nézve.

A Reichspost szerint a magyar ellenzék lármájával szemben az erdélyi képviselők heroikus hallgatása mentette meg tegnap a magyar képviselőház becsületét s ebben rejlik a tegnapi ülés történelmi jelentősége, a mely a messze jövőre is éreztetni fogja hatását.

Természetes, hogy Károlyi Mihálynak épen ez nem tetszik és ő ebből a hallgatásból épen az ellenkezőt következteti.

Budapestről táviratozza tudósítónk: Károlyi Mihály gróf egy újságírónak, akivel a románok erdélyi betöréséről beszélgetett, azt mondta, hogy a miniszterelnök mindig a közönség megnyugtatóra törekszik.

— Mikép nyugodjunk meg? — mondotta Károlyi — hogyha a bűnösöket nem büntetik meg, sőt a miniszterelnök ur meg is dicséri őket. Csodálkozom, hogy az erdélyi munkapárti képviselők közül egyik sem szólalt fel sorssújtotta népünk érdekében. Az ellenzék megteszi kötelességét, amde hogyha az ország eltűri, hogy a bűnösök helyükön maradjanak, akkor az ország megeredemi a sorstól.

Erdélyi mágnásasszonyok menekülése.

Háromszáz kilométeres kocsikorzó út Biharvármegyén át. — Tizenkilenc dicsőszentmártoni fogat bevonulása Nagyváradra.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nagy feltűnést keltett tegnap délután az a hír, amelynek poros, de nemesvérű, fiatal lovai azt sejtették, hogy új, előkelő asszonyok érkeztek Erdélyből Nagyvárad városába. Tényleg Kisküküllővármegye előkelőségei érkeztek tizenkilenc fogaton Pekry Géza főispán vezetésével Nagyváradra ugyanolyan módon, a hogy Árpád apánk vezette az erdélyi magyarjait a vereckei szoroson át a mai Magyarországra.

A hatnapos utról Pekry Géza dicsőszentmártoni nagybirtokos, az előkelő karaván szervezője és vezetője, a következőket mondotta el a sajtó számára:

— Szerdán délelőtt tíz órakor kaptuk a hírt, hogy azonnal szereljük le a gazdasági állományt és öt órán belül meneküljünk. Tragikomédia volt maga a rendelet, hogy lehet pár órával leszerelni akkora gazdaságot. Három százötven buza be volt rakva a vasúti kocsikba, készre felszerelve, készen, kiszórták, kellett a helyükre kocsik. Tíz vagon buza ott volt kisküküllőben. Nem tehettem egyebet, telefonáltam a gazdaságokba, hogy a 82 ökröt, 20 tehenet, 100 szarvas hajtassák Radnóra, a katolikus stáció udvarába. Gyönyörűen berendezett hízósertéket 750 fajtszámmal ott kellett hagynom...

— Már előbb befogattam tizenkilenc kocsit, és értesítettem birtokostársaim nejeit, hogy ma délután lesz az indulás, a legértékesebb állományt hozzák magukkal.

— A kocsikban helyet foglaltak: báró Bor-

Szemtanu a románok

petrozsényi bevonulásáról.

(Aki megszökött az ellenség kezéből. — Beszélgetés a legujabb aradi rendőrrel.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma reggel óta rendkívül érdekes ember áll az aradi rendőrség szolgálatában. A fekete kópü, deresedő bajszu zömök férfi neve Kozma Demeter, egyike ama keveseknek, aki az Erdélybe betört román katonákkal hosszabb ideig elbeszélgetett. Kozma Demeter több mint 20 esztendeje lakik Petrozsényben, becsületes mestersége a cipészség, mellékesen azonban rendőri kézbesítéssel is foglalkozott és hatósági egyenruhában járt. Tudomásunk szerint ő az egyetlen férfi, a kinek Petrozsényből sikerült elmene-külni már akkor, amikor a román katonák oda bevonultak. Alább követhető nyilatkozata épen ezért a legnagyobb érdeklődésre tarthat számot, mert eddig teljesen ismeretlen részleteket mond el a román horda petrozsényi betöréséből. Kozma nagy családjával Aradra menekült és a mai napon felvették a rendőrség szolgálatába. Az értelmes, világos beszédű, román eredetű embernek már eddig is jó hasznát vették a városházán. Kozma Demeter az Aradi Közlöny munkatársának a következő, nagy figyelmet érdemlő részleteket mondta el a román katonák bevonulásáról:

— Tudomásom szerint kivélem és 13 éves kislíamom kivül más férfiember nem tudott már elmenekülni Petrozsényből akkor, amikor a román katonák a városban tartózkodtak. Tudvalevő dolog, hogy a románok már vasárnap éjszaka megkezdték a támadást a szurduki szorosnál, azonban bányászaink egészen kedden reggelig feltartóztatták őket.

Amikor a hatóságok elmenekültek Petrozsényből, nagy fel-fordulás támadt a községben. Hogy a zavaroknak elejét vegyük, *kidoboltuk, hogy polgár-orséget alakítunk és ha valaki rendellenesen viselkedik, nyomban agyonlőjük.* Én épen befejeztem a dobolást, amikor a kaszinó előtt 12 főből álló román katonai járőr jelent meg egy fiatal hadnaggyal együtt. Én természetesen feléjük mentem és szóba ereszkedtem velük, már csak azért is, nehogy a békés polgárokat bántalmazzák. A járőrök között olyan is volt, akit én még a polgári életben ismertem, mert Petrozsény és Románia között nagyon élénk volt a forgalom a háboru előtt. A járőr tagjaival sorra kezet fogtam és az egyik káplár a következőket mondta:

— Ne féljete, nem lesz semmi bántódások, ha jól viselitek magatokat.

— En ezután megkérdeztem, hogy hátha az oroszok idejönnek, akkor se éri baj a lakosságot? Ekkor a hadnagy ingerült hangon szolt: „Arra nem tudok felelni.“ — A káplár ezután megint azt erősítette, hogy senkinek sem lesz bántódása, ha a lakosság meg-

adja magát. Aztán aziránt érdeklődött, hogy mennyi katonaságunk van és hol tartózkodnak azok? Én természetesen félrevezető adatokat mondtam nekik. Amikor azt láttam, hogy két zászlóalj román katona jelenik meg közelünkben, a fiammal és Papp Emil nevű kereskedővel együtt szépen elszompolyogtam a Male patak hidja felé mentem. Már ekkor, délelőtt 11 órakor, itt is román járőrök cirkáltak több tiszttel együtt, míg a kaszinó épülete előtt volt járőr a piac felé ment. A Male hidnál várta a román katonákat Perger Mihály luteránus lelkész és a káplánja, valamint Krausz József kisbíró, Papp Mihály és én a fiammal. Perger tisztelendő ur szép szónoklatot tartott és arra kérte a román katonákat, hogy a védtelen polgárságot kíméljék, mert az asszonyok és a gyermekek bántalmazása nagy bűn. Az egyik tiszt illedelmes szavakkal köszönte meg a tisztelendő ur szónoklatát és kijelentette, hogy **amennyiben a lakosság hűségesen viselkedik és igaz válaszokat ad a katonák kérdéseire, akkor nem lesz bántódásuk.** Ezután megkérdezte, hogy a Male hidja milyen karban van, nincs-e aláaknázza? Mi azt feleltük, hogy tudomásunk szerint a hidnak semmi baja. Erre a hadnagy arra kért bennünket, hogy álljunk valamennyien a hidra és ezzel bizonyítsuk be, hogy nincs aláaknázza. Közülünk azonban senki se mert erre vállalkozni. Én ekkor a fiammal együtt észrevétlenül eloldalogtam és bementem az elmenekült Benedek főjegyző lakására ott hagyott köpenyemért. A főjegyző ugyanis nálam hagyta a lakása kulcsát; a köpenyemet magamhoz vettem, újra bezártam a lakást és szépen eljöttem a kislíammal. Távozóban még találkoztam néhány román tiszttel, akik közül az egyik barátságosan szoltott meg bennünket. A fiamtól ezt kérdezte, hogy hívják, amire ő románul felelt: Dimitrie Kozma.

— Se strejest bojetu (Éljél fiam) és meg-simogatta a gyerek fejét. Nem állták utunkat és fiammal együtt erdei mellékutakon gyorsan eljutottunk az államvasuti fűtőházhoz, ahol már készen állott az utolsó menekültvonat, amely délután 2 órakor indult el velünk. Több menekült vonat már nem indult Petrozsényből és tudomásom szerint Perger tisztelendő ur, a káplánja, Papp Emil és Krausz József ott maradtak.

Hazudnék, ha azt állitanám, hogy a román katonák erőszakosak, vagy gorombák voltak velünk. Lehet, hogy akik utánuk jöttek, már nem viselkedtek ilyen kíméletesen a lakossággal.

A helyzet Krassó-Szörény megyében.

Temesvárról jelentik: Szigeszkú József dr. az oravicai kerület országgyűlési képviselője a román háboru kitörése után kerületébe utazott, ahonnan ma tért vissza. Szigeszkú dr. elmondta, hogy Krassó-Szörényvármegyében a lakosság nyugodt, a nép rendesen végzi munkáját s nemesak a román intelligencia, de a nép is a legnagyobb megbotránkozás hangján beszél a perfid és gyalázatos Romániáról. Nagyon hálásak a vármegye vezetősége, Medve Zoltán főispán és Issekutz Aurél alispán iránt

Mepekülésről, néhány gazdagabb családot kivéve, szó sincs. A kerülethez tartozó községek jegyzői — leginkább románok. — vasárnap Bauer Gyula főszolgabíró vezetésével gyűlést tartottak, amelyen kifejezést adtak törhetetlen kitartásuknak s Medve főispánhoz küldött hazafias nyilatkozatukat e szavakkal fejezik be:

— Amig egyetlen ember is él a vármegyében, Krassó-Szörény nem kerül ellenség kezébe.

Aradmegye községei a menekültekért.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A mai napon már csak egy-két menekültet hozott vonat érkezett Aradra. Erdély kijelölt részeinek kiürítése most már, hogy a románok előnyomulását sikerült megakasztani, teljesen rendben folyik és a vonatok mind gyerebben érkeznek.

A község adakozásának azonban nem szabad elernyednie, mert a pénzre nagy szükség van. Az Aradon letelepedett testvéreink sok mindenben szenvednek hiányt és csak hozzájuk fordulhatnak segítségért.

A menekültek részére Arad város főispáni hivatalában ma a következő adományok folytak be: Közgazdasági bank 200, Vajda Zsigmond 100, Bogdán Virgil dr. és neje 50, Tabakovits Emil 20, Erbeszkern János 10, Barth Antal 10, Róssa Imre 20, Zinner Boriska 4, Bernáth Jenő 20, Deutsch Sándorné 2, Molnár József 2, Kenedi Ervin 50, Balassa Györgyné 6, Puppok Giza 6, Balázs Ferenc 10, Szép Béla 2, Szende Antonia 2, Drummer Ferenc 20, Illés-utcai fiu iskola növendékei 20, Dömötör László és neje 20, Bozó Aladár 10, Szathmáry István 10, Salgó B. Béla 40, Szörényi Géza 20, Krausz Paulin 10, Klein Mór borkereskedő 10, egy államtisztviselő 10, Vermes Jenő 20 korona.

Aradvármegye főispánjához érkezett adományok a vármegyében elhelyezett menekültek részére: Károlyi Gyula gróf (Mácsa) 3000, Hunyady Károly gróf, Soborsin, 2000, Mairovitz Mór és fia, Máriaradna 500, Kovászi-i állami elemi iskola gyűjtése 102, Verzár István Arad 40 korona. Az aradi „Növédelmi Hivatalba“ ujabban a következő adományok érkeztek be: Németh Jánosné 10, Hepke Arthurné 10, özv. Kovacsics Józsefné 10, Egy oltári tag 4, Eissen Józsefné 4, Veszty Károlyné 5, Schelly Mátyásné 10, Reiter Magda és Albin 4, N. N. 3 korona. Természetbeni adományt küldtek: Bálint Imréné, N. N., Ransburg Flóra, Deibukát Antalné, özv. Szakaryán Antalné, Eissen Józsefné, özv. Hásznó, Schelly Mátyásné, Vöröskereszt egyesület, Tüdös Béláné és Nők otthona, melyekért hálás köszönetet mond a menekültek nevében a hivatal vezetősége.

A vármegyébe mindenütt, hol a menekültek vonatai érintették a vasuti állomásokat, a megye községe testvéri szeretettel fogadta a házi tüzhelytől elűzötteket. Marosborsa lakossága körülbelül husz menekült vonatot kitott el élelemmel és főként meleg étellel. Már a legelső nap tíz métermázsza lisztből süttöttek kenyeret és kiosztották a menekültek között. Az áldozatkészségnek, a szolidaritásnak az egész község magasztos tanujelét adta, főként azonban Seidner Sándor, aki eme hazafias és emberbaráti mozgalom élén állott és bőkezűen sietett az erdélyiek támoogatására.

Gyórok község lakossága is elismerésre méltó módon vette ki részét a nemes munkából. Tabajdy Gyula községi jegyző és neje, Klein Béla dr. és neje, Sáfány Emilné, Hunyadi László református lelkész, Lázár állomásfőnök és neje, továbbá a községbe letelepült csángó asszonyok buzgólkodtak, hogy a menekültek semmibe se lássanak hiányt. A község lakossága bőven adott húst, kenyeret, tejet és sok mindenféle élelmiszert.

Megállt a román előnyomulás.

— Távirati tudósítás. —

Budapest. A főhadiszállásról jelentik: Megállapítható, hogy az erdélyi román előnyomulás megállott, mert a románok érzik azt a veszedelmet, amelyet számukra az jelentene, ha az általunk önként átadott területeket megszállanák. A román-orosz haditervezés ugyanis egyöntetű gyors támadást szándékozott Erdélyben és Bukovinában a máramarosi határon operáló seregeink ellen megvalósítani. Hadvezetőségünk azonban gyorsan fölismerte ezt a szándékot, ezért kitért az erdélyi nehezen védelmezhető, szinte nyílt szorosoknál való küzdelem és döntő csatározás elől. Ellenben Bukovinában a máramarosi határon teljesen fölkészülten várta az oroszok készülő offenzíváját, hogy az orosz-román seregek Erdélyben való egyesülését meggátolja. Bukovinában az oroszok tényleg erőteljesen támadtak. Napok óta erős küzdelem folyik, a melynek kezdete egybeesik a román hadsereg előnyomulásának kezdőpontjával. Különösen Zabienél, a Maguraszakaszon, Dornavatrától északra támadtak erősen az oroszok. Kárpáti védővonalainkon azonban sikert elérni nem tudtak. Csapatunk valamennyi állásuk birtokában változatlanul megmaradtak és teljesen meghiusították az orosz áttörő-kísérleteket, sőt ellentámadásba meáltak át. Az oroszokat Maguránál, Dornavatrától északra csapataink állásnikból kivetették.

Ugyanekkor az Erdély ellen fölvonuló románok, akiket a kezdetben elért látszólagos siker elbizakodottá tett, Nagyszebennél a Maros völgyében részünkről a leghevesebb, erőteljes ellenállásra leltek. Azt a kísérletüket,

hogy a Maros völgyében a folyót elérjék, a legteljesebb mértékben meghiusítottuk. Együttal a románokat a Cserna folyótól nyugatra, valamint a Gyergyói-hegységben ugyanezeken visszavertük, továbbá Nagyszebent megtartottuk, amennyiben a város megszállását lehetetlenné tettük.

Mindennek következtében, valamint az oroszok bukovinai veresége folytán, ami által az egyesülés és a háttámadás lehetetlenné vált, a románok előnyomulása ellankadt, megállt. Az utóbbi két napon már csupán előcsatározás és ágyúharó folyt. Megállapítható, hogy a románok Erdélyben emberi számítás szerint újabb területet meghódítani nem tudnak, további előrehaladásuk az említett körülmények, valamint a német-bolgár hadsereg románial előnyomulása folytán lehetetlenné vált. Ezzel szemben Erdélyben nemsokára megindul ellentámadásunk, mely teljes sikerrel, továbbá azzal biztat, hogy a románokat elzavarjuk Erdély területéről.

Mindebből élesen kiviláglík, hogy miért volt taktikai szükség az erdélyi határszorosok föladata. Egyébként minden intézkedés megtörtént a románok kiűzésére. A délvidéken szintén nem tudnak tovább előremenni. Orsova teljesen birtokunkban van. Minden román törekvés Orsova meghódítására, csufos kudarcot vallott. Néhány nap múlva olyan események várhatók a román harcvonalon, amelyek a legteljesebb mértékben változtatni fognak a javunkra a jelenlegi hadihelyzetben. Természetes, hogy előzetesen ez események jellegéről közölni semmit sem lehet. A közvélemény azonban a legnagyobb bizalommal tekinthet a jövő fejleményei elé.

kesztőségünkbe egy újabb hír érkezett, mely legnagyobbitotta a lehetőségek színes rakétáival világította meg az előbbit. Eszerint: a bolgárok előtt lehetővé vált a dunai átkelés, birtokában vannak a Tutrakán—bukaresti vasúti vonalnak s e pillanatban hatvan kilométerre állanak Bukarestől.

E hirt is kivittük az utcára; szerkesztőségünk telefonján tudattuk a hirt mindenfelé s egy negyedóra alatt átváltozott a város arca. Mosolygás és derű sugározta be az alkonyatot. Boldog emberek korzója lett az utca, melyen vidám tömeg hullámozott. A kivilágítást nem rendelte meg senki, de azért a főutvonalak ablakai kigyuladtak, a színház épület sarka lámpái, úgy világítottak, mint az ülelkező nemzeti színek: a jövődó szívárvány iveri. Egy pillanatra mindenki a magasság felé tekintett. Mit kerestett ott? A hálaadás elröppent sóhajait? vagy újra fényesedő csillagokat? Mentünk mindnyájan az öröm bódulatának első perceiben, céltalanul; beszélgetni akartunk, megszorítani valakinek a kezét s elkiáltani: Ugye megmondtam!

Pontban nyolc órakor felhangzott a zenés takarodó. A „Summi Marica” dallamára masirozott a katonabanda az Andrassy-téren át a városházáig, ahol betért a kulturpalota előtt az Apponyi Albert körútra. Az ablakok kinyitlak mindenütt s asszonyiszemek világítottak az ablakokban, mint a nyári éj csillogó szentjános-bogárkái. Fehér keszkenők lobogtak le a járókelőkre. A Fehér Kereszt előtt német tisztek állottak „stramm” szalutálva, míg csak a banda el nem haladt. Zászlót egyelőre kevesett láttunk, különösen bolgár zászlót ke-

set. Csináltassuk meg selymekből e nemzet színeit s varják össze azokat a legdrágább kezek, tüzzük ki házainkra mindenüvé s legyen ma minden rokonszenvünk — az övék!

VAROS ÉS MEGYE.

Megszűnik a vízhiány.

— Múlek Lajos dr. kérdése. —
— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad város közigazgatási bizottsága ma délután Kintzig János főispán elnöklésével rendes havi ülést tartott, melyen a referensek jelentéseiből semmi olyan momentum nem vált ki, ami külön intézkedés szükségességét vonta volna maga után. Örömmel vette tudomásul a bizottság Tisch Mór dr. főorvos jelentéséből, hogy a város közegezségügyi viszonyai a múlt hónapban nagyon kielégítőek voltak.

A referádák elhangzása után Múlek Lajos dr. napirend előtt felszólalt és több kérdést intézett a polgármesterhez. Elsősorban azt kérdezte, hogy miért van már hosszabb idő óta éjjelenként a víz elzárva. Azt tartja, hogy ezzel nem lehet megtakarítani vizet. Varjassy Lajos polgármester erre a kérdésre nyomban válaszolt és kijelentette, hogy az éjjeli vízszolgáltatás szünetelésének oka a szokatlanul nagy vízfogyasztásban keresendő. A vízvezeték aránytalanul több embert lát el a mostani napokban vízzel, mint a béke idején. Egyébként a negyedik kutat a vízművek vezetősége már elkészítette, a napokban üzembe helyeztetni és ezzel végleg meg fog szünni ez a hiány. A bizottság egyik tagja felvetette azt a kérdést, hogy nem-e a szénhiány az oka az éjjeli vízszolgáltatás szünetelésének. A polgármester erre megnyugtatta a bizottságot, hogy a vízművek szénszükséglete hosszabb időre biztosítva van.

Elpanaszolta még Múlek dr., hogy néhány nap óta egy nagy katonai automobil repül keresztül-kasul a város utcáin, úgy, hogy valóságosan veszélyeztetni a járókelők biztonságát. Az autó a legforgalmasabb helyen is rettentő gyorsasággal száguld és csoda, hogy még nem történt szerencsétlenség. A polgármester válaszul kijelenti, hogy a bizottság nevében el fog járni az ügyben az illetékes hatóságnál.

Megismételte Múlek dr. azt a kívánságot is, hogy a vasúti utazási igazolványok használatáról világosítsák fel a közönséget, nehogy felesleges zaklatásnak legyen kitéve. A főispán példákkel bizonyította be, hogy mennyire szükséges az utazó közönség ellenőrzése.

Folytatólagos sorrendje az Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottsága által 1916. évi szeptember hó 18-án d. u. 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésben tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak. A tiszti ügyészség betérjeszti a Kristóry Jánossal megkötött földhaszonbérleti szerződést (2) jóváhagyás végett. A tanács előterjeszti, hogy Reisinger Sándor és Zsótér György-né által emelt új épületre a községi adómentesség megadásáék. A tanács előterjesztése a m. kir. pénzügyigazgatóság által a folyó év június havában elő és leirmi rendelt állami adók után községi adóban 6 korona 24 fillér elő és 154 korona 04 fillér leírása végett. A városi tanács betérjeszti Kiss Ferenc vár. lelkárokozó kérvényét illetményeinek 200 koronára való felemelése tárgyában. A városi tanács betérjeszti Bittner József fogy. könyvelő kérvényét 2 eltartott után évi 200 korona családi pótlék utalványozása tárgyában. A tanács betérjeszti Kraaznay Eugenia budapesti lakos volt városi napd. irnok kérvényét a 20 százalékos államszegély folyósítását megtagadó 16004—1916. szám alatt hozott határozat ellen benyújtott felebbezését. A városi tanács betérjeszti a város közönsége kezelése alatt álló siketnéma iskola alap 1915. évi zárszámadását jóváhagyás végett. U. az, a Szinész betegsegélyvzó alap 1915. évi zárszámadását jóváhagyás végett. U. az, az Árvaház alap 1915. évi zárszámadását jóváhagyás végett.

„Summi-Marica.”

(Zenés takarodó a tutrakani győzelemért.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Szárnyaló jó hírek, öröm méhecskéi, jöjjetek... jöjjetek! Suhanó szárnyatok szelje keresztül-kasul ezt az országot. Alljatok meg a toronyos paloták s a nádfedeles házacsákák fölött, rüppöljete be az ablakokon s a számotokra nyitva tartott szomjas szíveken. Drága mézetekből válják gyógyító balzsam, a megingott hitnek élesztő gyógyszere.

Ugy szomjazott már a lelkünk egy parányi jó hír után. Oly jó volt hozzánk a sors eddig, hogy az első borus napon minden küzdelmünk votását veszélyeztetve láttuk. Most tudjuk csak milyen jó hinni, bizni és remélni. A mai nap tanított meg arra, hogy az éjszaka még nem a világ vége, hogy van reggel is, mely a vihar után a legfényesebb.

Ilyen reggelünk volt a mai nap. Kora délután kapta az Aradi Közlöny az első táviratot, mely a tutrakani német-bolgár sikerekről szólott: *húszezer román fogoly, több mint négyszáz tiszt és két vezénylő tábornok, száznál több ágyú.* Annyi időt sem engedtünk magunknak, hogy kiszedessük, kinyomassuk. A kattogó írógép pár pillanat alatt sokszorosította a győzelem szavát s pár perc alatt a város minden forgalmas pontján, nagy üzletek kirakataiban, kávéházakban ott volt az Aradi Közlöny távirata.

Még el sem teltünk örömmünkkel, midőn szer-

Aradi őrnagy elbeszélései Durazzóból.

(Durazzó utcai élete. — Az utcai táncosnők. — Wied herceg palotájában. — Az albánok hadikölcsön jegyzése.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A napokban érkezett haza Aradra Király Dezső honvéd őrnagy, aki ez év március óta Durazzóban állomásozott. Az Aradi Közlöny tudósítója meglátogatta a hazaérkezett őrnagyot, aki igen érdekes dolgokat mesélt el Durazzó életéből, amióta az a monarchia csapatainak uralma alatt áll.

— A kék adriai tenger partján festői szép helyen fekszik ez a kis albán városka. Csak az a kár, hogy a környékbeli mocsarak annyira terjesztik a veszedelmes maláriát. A béke időben rendkívüli élénk forgalmu városnak mintegy 7—8000 lakosa volt. Albánok, mohamedánok és görögök. A legutóbbi népszámlálás szerint azonban már csak 4000 ezer lakosa van.

— Az osztrák-magyar csapatok ez év március elején vonultak be Durazzóba. Elsőnek a 20-ik népfelkelő hegyi dandár lépte át a város határát. Az olaszokat annyira meglepte váratlan támadásunk, hogy fejvesztetten menekültek a városból. Csak kisebb utóvéd csapatok, valamint hajóágyúik védelme alatt sikerült csapatunkat elszállítani. Az olaszoknak nagyszámu lóállományukat nem sikerült megmenteniök s ezeket halomszámra leöldösték. A legyilkolt lovak hullái borították a város utcáit penetráns szagot terjesztve. Az osztrák-magyar csapatoknak mintegy 1300 döghullát kellett eltakarítaniok. A hullákat kóbor kutyák százai lepték el s a bevonult csapatoknak nagy munkájába került, míg a rendet valahogyan helyreállította. *Egyedül Wied herceg istállójában 200 legyilkolt lovat találtak, köztük gyönyörű és ritka állatfajtákat.*

— Jellemző az olasz uralomra, hogy csapatunk a katonai raktárakban nagy mennyiségű élelmiszert zsákmányoltak, amivel az olaszok ugylátezük bőven el voltak látva, ennek ellenére a lakosság éhezett és nekünk kellett ellátni élelemmel. Ezt különben még ma is folytatják, mert az albánok kitünően termő földjüket meglehetősen primitívül művelik s így a szükségleteiket nem fedezi teljesen.

Bevonuló csapatunkat a lakosság nagy és látszólagos őszinte lelkesedéssel fogadták. Mi azonban meglehetősen tartózkodóan viselkedtünk irántuk mert az albán néppolitikai szempontból általában megbízhatatlan és valószínű, hogy az olasz csapatokat is hasonlóan fogadták.

— Március óta igyekeztük Durazzó viszonyait lehetőleg rendezni. A lakosságnak fegyverviselési engedélye nem volt. A fegyvereket be kellett szolgáltatniok. Az albán, görög és mohamedán lakosság elég jó viszonyban élt egymással. háromféle iskolákat állítottunk fel. Sőt az új tanévben mohamedán leányiskolát is létesítettek. Az iskolák, amint meggyőződtünk róla, kifogástalanul működtek.

— Durazzó elfoglalása óta harcok ezideig nem voltak. Az olasz repülő, amint a hivatalos jelentések is megemlítették, többször meglátogatták Durazzót. Március végén nem kevesebb mint 21 bombát dobtak a városra, amelyek csak jelentéktelen károkat okoztak. Érdekes volt, hogy az egyik bomba, egy lakóház tetejét keresztülfurta s a hálószoba egy megvetett ágába esett. Csodálatos képen azonban nem robbant fel.

— Magáról Durazzó életéről nem sokat mondhatok. A város forgalma háboru előtt rendkívül élénk volt. Most azonban jelentéktelen megcsappant. Érdekes a város utcai élete,

amely tipikusan keleti színezetű. A szűk sikátorok, zeg-zugos utcák meglehetősen piszkosak. (Az osztrák-magyar hatóságok ezt ugyan valahogyan igyekeztek megjavítani.) Feltűnően sok még mindig a kóbor kutya. A férfi lakosság nagy része állandóan az utcán vagy a kávéházakban tartózkodik. Cigaretta és fekete kávé mellett vitatkoznak beszélgetnek. A munkától lehetőleg tartózkodnak, ami csekély munka a házkörül, vagy a primitív megművelt földeken akad, azt az asszonyaik végzik.

Az unatkozó és foglalkozás nélküli férfiak, nagy csoportokban veszik körül az utca művészeit, az olcsó vásári mutatványokat végző bűvészeket. Gyakoriak az utcai táncosnők. Rendszerint valami téren vagy utca sarok kiszögélésén ütötték fel tanyájukat. Valami különös hangszer egyhangu melódiájának ütemre járták a hastánchoz hasonló ekzotikus táncokat. Ez a tánc különben az európai szemlélőben nem keltett valami különösebb erotikus hatást, tekintettel a táncosnők nem egészen kifogástalan tisztaságára.

— A minálunk annyira fejlett nő kultusz nem egyezik meg mindenben az albánokéval. Asszonyaikat, leányaikat féltik ugyan, de nem becsülik nagyra. Ezt különben az albán nők is támogatják, akik a férfiakat talán náluk valamivel felsőbbrendű lényeknek képzelik. Erre vonatkozólag egy igen jellemző esetnek voltam szemtanúja. Egy izben a tengerparton lovagoltam, amikor meglátom, hogy velem szemben egy 15—16 év körüli fiatal albán suhanc jön lovon. Karját összefonva, komolyan és méltóságteljesen néz maga elé. A lovat kantárszáránál fogva egy szüta öregasszony — amint később kiderült, az anyja — vezette. Azonnal melléjük lovagoltam és kérdőre vontam a fiút, hogy miért nem engedi inkább az öregasszonyt a lóra. Tudvalevőleg Albániában a nők, kivétel nélkül mind lovagolnak.

Maga az öregasszony felett megbotránkozva kérdésekre, azzal, hogy a ló a fiát illeti. Ennek dacára lekergettem a fiút a lóról és az asszonyt ültettem fel. Tovább lovagolva egy kis idő múlva vissza nézek. Némi meglepetéssel láttam, hogy parancsotnak nem volt nagy sikere. Ujra csak helyet cseréltek... a fiu ült ismét a lovon és az öregasszony vezette.

— Még Wied herceg rövid uralkodásáról annyit hallottam, hogy az albánok nagy szimpátiával és lelkesedéssel fogadták. A herceg hirtelen távozott. A bevonuló Esszad pasa katonái — noha palotáját az osztrák-magyar konzulátus lepecsételte és védelme alá helyezte — feltűnően az érdekes dolgokat elhurcolták.

— Az albánok politikai hangulatáról nem sokat mondhatok. Ebből a szempontból meglehetősen zárkóztak és kifürkészhetetlenek. Valami logikus megalkuvással mindig engedelmessé válnak az erősebb félnek. Annyi azonban bizonyos, hogy Esszad pasát nem szeretik, de félnek tőle, mert kegyetlen és erőszakos embernek tartják.

Érdekes, hogy az albánok előtt titokban még mindig csak az aranypénznek van értéke. A papírpénzt valami különös előítélettel teli gyanakodva fogadják. Durazzó lakossága általában vagyonos. Ezt bizonyítja az is, hogy a monarchiában megindított második hadikölcsönjegyzésre felhívtuk a polgármester figyelmét. Felhívásunknak megvolt az eredménye. A négyezer lakósu városban rövid idő alatt 60000

koronát jegyeztek a hadikölcsönre. A Vörös Kereszt Egyesület részére 3500 koronát adakoztak a város lakói.

— A civilizáció kezd hatással lenni az albánok benső életére. A tradicionális alapokon nyugvó „vérbosszu“ mind ritkábban fordul elő, mert a monarchia hatósága ezt szigorúan büntetik.

— Azzal a meggyőződéssel hagytam el Durazzót, hogy a mocsarak lecsapolásával, kellő átalakítások után a gyönyörű és festőien szép fekvésű város Albánia Rivierája lehetne.

Zárt ülés.

— Távirati tudósítás. —

A képviselőház mai ülésére már tíz órakor kezdtek gyülekezni a képviselők, akik, mint lapunk más helyén megírjuk, a német és bolgár csapatok nagy győzelmeinek a hatása alatt valóságos örömmámorban usztak. A folyóson még mindig az erdélyi menekültek sorsa foglalkoztatja az embereket. Egyszerre elterjedt annak a híre, hogy ötvennél több képviselő zárt ülést kért, mert Apponyi Albert gróf nagyszabásu beszédet tart.

Féltizenegy órakor nyitotta meg Beöthy Pál elnök az ülést, amelynek napirendjén a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok kereseti adójának a tárgyalása van kitűzve.

Abrahám Dezső szólalt fel elsőnek, aki helyteleníti a javaslatot, mert nem tudja, hogy az ország miképp viseli a rettenetes terheket, ha a törvény, a nagybankoknak módot ad az adózás alól való kibuvásra. A törvényhozás a bankokkal amugy is enyhén bánik. Magyarországon egy új állam forma, a bankokrácia kezd kibontakoznia és ez kihat a politikai életre is. Egy munkapárti képviselő azt mondta, hogy a 67-es politikát csak korrupcióval lehet fentartani. (Nagy zaj.)

Rakovszky István: Ki mondotta?

Abrahám Dezső: Nem akarom megzavarni a munkapárt egységét és ezért nem áruolom el.

Az elnök háromnegyed tizenkettőkor bejelentti, hogy ötven jelenlévő képviselő zárt ülést kér. A Ház a zárt ülést elrendeli. Az elnök a karzatokat és az újságírók tribünjét kiüriteti.

A zárt ülés, amelyen Andrássy Gyula gróf, Apponyi Albert gróf, Rakovszky István, Mezőssy Béla és Tisza István gróf miniszterelnök szólaltak fel, negyed három órakor ért véget. Az elnök az ülést négy óráig ezután felfüggesztette.

Az ülést négy órakor Szász Károly alelnök nyitotta meg. Az első felszólaló Springer Ferenc, aki a jelenlegi viszonyokat nem tartja alkalmasnak a javaslat letárgyalására, mert a kormány, melyben az ellenzék egyáltalán nem bizik, ezáltal széleskörű felhatalmazást kapna. A javaslatot nem fogadja el. Springer után Eszterházy Móric gróf, Batthyány Tivadar gróf, Simonyi-Semadam Sándor bírálták a javaslatot. Fél nyolc órakor a vitát megszakították. A legközelebbi ülés a jövő hét keddjén lesz. A napirendjére az adójavaslat folytatolagos tárgyalását tűzték ki. Az ülés este nyolc órakor végződött.

Harc téren levő katonáknak

ajándék egy hazuról érkező hír-
lap. Az „ARADI KÖZLÖNY“-t a tá-
borba minden aradi katonának olvasni.

Főispánok az erdélyi menekültekről.

(Kintzig János beszéde a város közigazgatási bizottságában. — Baross Ferenc dr. a vármegye közönségének támogatásáról. — Elismerés az aradi Vörös Keresztnek. — Az aradi főispán a helyzet megjavulásáról.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad város és a megye közigazgatási bizottságai ma rendes ülést tartottak, melyeken a referensek legnagyobb részt a megyében, illetve a városban elhelyezett erdélyi menekültek ellátásáról számoltak be. A város közigazgatási bizottsága délután négy órakor tartott ülést Kintzig János főispán elnökletével.

— A közigazgatási bizottság legutolsó ülése óta — mondotta a főispán — az ellenségeink száma ismét megszorodott eggyel. Nem váratlanul, mégis meglepetésszerűen jött ez a hadüzenet. Ebben a látszólagos ellentmondásban jelezve van a román hadüzenet eljárásának módja. Ezen meglepetésszerű esetről természetesen, hogy az evakuálás és a lakosság menekülése nem történhetett meg tervszerűen. A gyors intézkedések mindazon által lehetségessé tették, hogy a megtámadott Erdély menekülő lakosságát nagyjában és részben ellátni tudtuk. A menekülő lakosság élelmezését, ellátását és irányítását a felsőbb hatóságok a közigazgatás feladatává tették. Az Aradon átutazó menekültek érdekében mindjárt az első napokban olyanképpen intézkedtünk, hogy egy városi főtisztviselőt küldtünk a vasuti állomásra, s ennek vezetése alatt városi tanítók permanens szolgálatot teljesítettek, a menekülők irányítása és ellátása érdekében. Eddig minden a legnagyobb rendben történt. A menekültek ellátását el sem tudtuk volna végzni, ha a város lakossága és a Vörös Kereszt egyesület elnöke és tagjai ebben a nagy munkában segítségünkre nem jöttek volna. Indítva érzem magam, hogy ezért *Vásárhelyi Jankának, a Vörös Kereszt elnökjének, az egyesület tagjainak, valamint a város lakosságának köszönetet mondjak*

— Öröndetes tény, hogy bekövetkezett az is, amire mindannyian számítottunk: hogy a Magyarországon lakó románság, mely ugy kulturális, mint minden egyéb tekintetben sokkalta magasabb nivón áll, mint románabeli fajtestvérei, de melynek meg van minden oka arra, hogy most is hűséggel kitarson a magyar haza és a trón mellett. *Popp C. István országgyűlési képviselő, a magyarországi románság nevében a képviselőház egyik legutóbbi ülésén tett hűségnyilatkozatot. Papp I. János, az aradi görög keleti román egyházmegye püspöke is kinyilatkoztatta egyházmegyéje románságának hűségét s városunkban és a vármegyében lakó románság is igyekezett kinyilatkoztatni hűségét magyar hazája iránt, azaz a támogatással, mellyel a menekültek sorsát enyhítette.*

— *Erélyesen megtörténtek azok a katonai intézkedések, melyektől biztosan elvárhatjuk, hogy rövidesen meg fog változni a helyzet és Erdély lakossága remélhető, hogy hamarosan vissza fog térni elhagyatott tűzhelyeihez. Ez az én szent meggyőződéseim. Szükségesnek tartottam, hogy erről itt ezen helyről ezeket kijelentsem. A főispán bejelentését a bizottság tagjai nagy érdeklődéssel hallgatták végig és az elmondottakat örömmel vették tudomásul.*

Ezután Embey Iván királyi tanácsos, pénzügyigazgató tette meg szokásos havi jelentését, melyben beszámolt arról is, hogy a nagyszombeni és a dévai pénzügyigazgatóságokat Aradra

helyezték és ezeknek ellátásáról gondoskodott. *Kehrer Károly királyi tanfelügyelő szintén bejelentette, hogy a hunyadmegyei és a nagyszombeni tanfelügyelőségeket a további intézkedésig Aradra helyezték. Kemény Bertalan műszaki főtanácsos az államépítészeti hivatal vezetője, bejelentette, hogy a nagyszombeni államépítészeti hivatal tisztviselői jelenleg Aradon működnek.*

A vármegye közigazgatási bizottsága ma délelőtt Baross Ferenc dr. alispán elnökletével tartott rendes ülést. A bizottsági ülésen az alispán bejelentette, hogy Erdély menekülteit közül Magyarpécskán 1868, Ópécskán 89 és egyéb községekben 1250 menekültet helyeztek el. A menekültek ellátásáról ugy a hatóság, mint a lakosság részéről a legnagyobb szeretettel történik gondoskodás. A hatóság gondoskodott arról is, hogy a megye területén átutazó menekülteket a vasuti állomásokon élelmiszerekkel ellássák. A belügyminiszter részéről a megye a menekültek ellátására 200.000 koronát kapott.

Az alispán bejelentésével kapcsolatosan Baross Ferenc dr. főispán tudomására adta a bizottságnak, hogy a vármegye lakossága nagyobb pénzüsségeket bocsátott a megye vezetősége részére, az erdélyi menekültek ellátása érdekében. Ma is érkezett a főispán címére Hunyady Károly gróftól 2000 korona. A bizottság ülésén *Eckensberger Károly királyi ügyész bejelentette, hogy a nagyszombeni királyi ügyészség fogházából 19 és a dévai ügyészség fogházából 40 foglyot utaltak be az aradi királyi ügyészség fogházába.*

Akit a háboru szabadított ki a tébolydából.

(A pankotai vendéglős regénye.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Érdekes kliens jelentkezett ma délelőtt G. A. dr. aradi ügyvéd irodájában.

— Laendler Rezső, volt pankotai vendéglős vagyok, jelenleg a nagyszombeni tébolyda menekültje.

Az ügyvéd rémülten ugrott fel.

— Ne tessék megijedni, nem vagyok bolond, csak mások hisznek annak.

— Mit kíván tőlem?

— Arra kérem az ügyvéd urat, vállalja el a kiszabadításom ügyét. Három év óta vagyok az örültek házában lakója, s csak a jó bánásmód mentett meg attól, hogy meg nem örültem.

— Mondja el hát a történetét, ebből majd meglátom, mit tehetek a maga dolgában.

Az ügyvéd óvatosan megfogta a telefon kagylóját, de a kliens könyörögve szólt:

— Ne telefonáljon az ügyvéd ur a rendőrségre. Hallgasson meg előbb engemet, s ha beszédemből csakugyan arról győződik meg, hogy örült vagyok: ám tegyen velem, amit akar.

— Beszéljen.

— Virágzó vendéglős volt Pankotán, de mégsem voltam megelégedett, mert rossz viszonyban éltem a feleségemmel. Állandó volt közöttünk a civakodás, de türtem, mert gyermekeim voltak, s azokat nagyon szerettem. Feleségem azonban, ugy látszik, másképp gondolkodott, mert felhasználta gyenge akaraterőmet, s mindenféle ürügyek alatt váltót váltóra iratott alá velem. Csakhamar annyi volt az adósságom, amennyi a vagyonom. Ekkor kétségbeestem, talán többet is ittam bánatomban, mint kellett volna, különösen akkor, midőn észrevettem, hogy feleségem és rokonsága mit csináltak velem. Ők a váltók ellenértékét elrejtették előlem, elhelyezték gyümöl-

eszőleg, aztán kiadták az utamat: nőm kijelentette, hogy nem kíván velem élni többé! Méretetlen keserűség fogott el. Egész életem összeomlott. A vér elborította agyamat, felragadtam a kést — és egyébről nem tudok. Az indulat megrázó ereje megzavarta gondolkozásomat, fátyolt borított józan mérlegek itélő agyamra. Azt mondják, hogy kiakartam irtani a családomat... Így kellett lenni, mert elvittek a nagyszombeni tébolydába.

— És itt magához tért, meggyógyult?

— Két-három hónap mulva teljesen kihevertem a nagy lelki megrázkódtatást. Biztattak, hogy nemsokára elbocsátanak. Ez azonban nem következett be. Az igazgatóság, látva gyógyulásumat, meg tett a tébolyda főkerítésének, s én ebben az irányban csakhamar annyira tökéletesítettem magamat, hogy *Nagyszomben minden nyilvános parkját az én terveim szerint ékesítették fel. Az igazgatóság annyira bizott egészségem helyreállításában, hogy kulcsot kaptam a tébolyda kapujához, amelyen át kíséret nélkül szabadon járhattam ki és be, sőt színházba és moziba is elmehettem. S akár hányszor megtörtént, hogy ilyen szórakozásaimból esti 10 óra után érkeztem szomorú szállásomra.*

— Nem gondolt szökésre? Nem igyekezett felhasználni ezt a nagy szabadságot?

— Tudtam, hogy ugyanis elfogtak volna. Engedély nélkül nem akartam távozni. A román háborúnak kellett elhőkötnem, hogy visszakapjam szabadságomat. Sajnálok, hogy ez az országra nézve olyan keveset megpróbáltatás az egyéni szabadságomhoz képest jelent. Mert a kiürítés elrendelésekor a nem veszélyes betegeket az igazgatóság szabadon bocsátotta.

Az ügyvéd meggyőződés, hogy különös kliense egész értelmesen és összefüggően adja elő életének történetét, felismert vele a törvényszékre, megvizsgálta ügyének aktáit s az aktákból védencének teljes igazságról győződött meg. Majd elvitte Auszterweil László dr.-hoz, ki megvizsgálta és kijelentette, hogy a tébolyda volt lakóján semmi rendellenes elváltozást nem lát és nem tud konstatálni.

G. A. dr. mindezekről meggyőződve, Laendler Rezsővel kiutazott Pankotára, ahol megjelentek a még most is „Laendler Rezső vendéglője” néven szereplő helyiségben. Laendler Rezsőné, midőn meglátta férjét, magából ki kelve kiáltotta:

— Vigyék el innen ezt az embert, nem akarok tudni róla, leszámoltam vele végképen.

A szegény férj kezét akart csókolni a feleségének, de a feleség nem engedte s az ügyvédhez fordult:

— A törvény ezt az embert a bolondok házába csukatta, vissza kell oda vitetni, különben a rendőrséghez fordulok oltalomért.

Hiába kérlelte az ügyvéd, az asszony nem volt hajlandó befogadni hitese urát, vagy megkérdezni tőle, evett-e, pihent-e? ellenkezőleg az ügyvéddel együtt kiutasította a lakásából.

A szegény ember szinte kétségbeesetten rimázkodott:

— Százhusz kilométert gyalogoltam az erdélyi hegyeken keresztül, míg Aradra értem, ne lész el magadtól! De az asszony erre is hajthatatlan maradt.

A teljesen egyedülálló pénztelen embernek Gy. A. dr. fogta fel a dolgát s most orvosi bizonyítványokra alapítva keresetét, igyekszik kiszabadítani kliensét az eleven halottak koporsójából.

H I R E K.

Bukarestből menekülnek.

Basel. Pétervárról jelentik: Bukarestből a vagyonosabb lakosság tömegesen menekül, mert a légi támadásoktól félnek. A kormány nem gátolja meg a menekülésüket.

Bukarestből menekülnek. Nem kellett hecekig, hónapokig várakozni, hogy a nemezis, az osztó igazság angyala törvényt tegyen! Nem kellett soká várunk! A Calea Victoriei és a Boulevardul Elizabetha fényes palotáinak cinikus lakói rettegve futnak már az élvezetek fővárosából. Viszik harácsoló kincseiket — ma még talán kényelmes vonatokon, de hisszük, hogy nemsokára nyitott teherkocsikon, társzekereken s gyalog, vándorbottal kezükben, utatlan-utakon, csillagtalan éjszakában minden zörejre összerendezve, mintahogy a mieink menekültek. Ma még csak az előkelők, a bojárak, az uzsorások, a hadsbreg szállítók futnak... De mi lesz, ha megindul a csapások gyors korbácsítása alatt a — nép, a félrevezetett, mészárszékre vitt, kiszípolozott nép! Amikor majd ez kezd riadva futni, férfiak a koldusbottal, asszonyok egy szál szoknyában... és hová? merre? a Fekete tenger, vagy a fekete Oroszország felé?!

Az lesz a nap! erdélyi testvéreim! a tobzó, ujjongó kacagás napja: a mi napunk! Addig is örüljünk a derengő jövő fehér galambjának, a hírek, amely zeneszó nekünk: Bukarest menekül!

LEGUJABB.

Erkezett reggel 4 órakor.

Szófia. A bolgár kormány elhatározta a török hadüzenet után, hogy a Bulgárián keresztül hazautazó románokat mindaddig nem engedi tovább utazni, amíg a központi hatalmak Romániában rekedt alattvalóinak és diplomáciai képviselőinek sorsáról megnyugtató és biztos értesülései nincsenek.

Basel. Bukarestből jelentik: A főváros környékén lázas kétségbe esnek az erődítések. A meglévő erődítményekhez tábori erődítményeket is építenek. A bukaresti lapok a közönség megnyugtató hangulatra, hogy a munkálatoknak aktuális jellegük nincsen, ezek csupán óvintézkedések.

Zürich. Bukarestből jelentik: Ferdinánd király Ivanov tábornokkal Dobrudzsába utazik, hogy jelen legyen az orosz-román csapatok felvonulásánál.

Luganó. A „Tribuna“ írja: A román kormány az ellenséges hivatalos jelentések közlését megtiltotta, sőt még a kivonatok sem közölhetők. Számos, a központiak érdekében harcoló lapot, köztük Carp Péterét is a Moldovát betiltották.

— Az Aradi Közlöny előfizetőihez. Tekintettel a hadihelyzettel összefüggő menetrend változásokra, az Aradi Közlöny kiadóhivatala tisztelettel értesíti t. előfizetőit, hogy mindig a legelső induló vonattal küldi el a lapot. Ha a kézbesítés körül zavarok vannak, úgy az illetékes postahivatalnál kell felszólalni. Ahol a menetrend nem változott, ott a lap szállítás akadálytalanul folyik.

— Miniszterek utazása Kolozsvárra. Budapestről táviratozza tudósítónk: Sándor János belügyminiszter és Hazai Samu báró honvédelmi miniszter ma este Kolozsvárra utaztak.

— Október elsőjén kezdődik a tanév. Az „Aradi Közlöny“ tegnapi számában jeleztük, hogy a kultuszminiszter kijelentése szerint az összes magyarországi középiskolákban a tanévet október hó 1-én kezdik meg. A hivatalos rendelet — a tankerületi főigazgatóságtól — a mai nap folyamán az aradi állami középiskolákhoz is leérkezett.

— Kérdezősködés Aradra menekültekről. Petrozsényből állítólag Aradra menekült Fodor Aladárné, született Györke Berta, petrozsényi királyi járásbírói irodatiszt neje 8 apró gyermekével együtt. Ma az Aradi Közlöny Fodor Aladártól a haretérről lapot kapott, melyben aggodva kérdezősködik családja sorsa felől. Kéri kollégáit, illetőleg azokat a menekülteket, kik nejevel együtt voltak, hogy családja tartózkodási helyéről vagy őt, vagy az Aradi Közlöny szerkesztőségét értesíteni sziveskedjenek. Címe: Fodor Aladár, 23. honvéd gyalogezredbeli népfelkelő, Sztavinszky csoport (ezred törzs.) Tabori postaszám 211.

— A budapesti román főkonzul távozását. Budapestről jelentik: A román főkonzul ma délben Budapestről Bécsbe utazott és a követséggel együtt elhagyja a moparchiát. A magyarországi románok védelmét az amerikai főkonzul vette át.

— Eljegyzés. Vig Dezső bankhivatalnok fiuméből eljegyezte Nussbaum Iluskát Aradról.

— A vak katonának. Kovács Géza Gáj, az Aradi Közlöny szerkesztőségéhez 2 koronát küldött a vak katonák javára. Az összeget a kiadóhivatal rendelkezési helyére juttatja.

— Felhívás a menekült tanárokhöz és tanárnőkhöz. Felhívom mindazon városunkban időző menekült tanárokat és tanárnőket, akik bármily tekintetben támogatásra, vagy utbaigazításra szorulnak, sziveskedjenek délelőttönként 9—11 óra közt az Arad városi. Felső Kereskedelmi Iskola igazgatóságához fordulni. A bizottság nevében: Somogyi Gyula dr. igazgató.

— A hódító huszár. (Magyar filmszenzáció az Urániában.) Vérbeli magyar paraszthistoria, telve magyar levegővel, magyar néptípusokkal. Azután egy darab Oroszország a maga erkölcsötlenességével, a maga csábításaival és végül a magyar huszárnak bravúrja: ez az, ami a színház mai képében előtűnik elvonul. A huszár, a mesék legendás alakja, aki mindenkor lovagias, bátor és megfélemlíthetetlen, úgy szerepel ebben a képben, mint ahogy mi őt ismerjük. Az igazi magyar filmben magyar színészek játszanak és magyar minden, ami előkészítésében közreműködött. — Franceska Bertini, akit a közönség már rég kegyeibe fogadott és aki az „Odette“ óta kimondottan az aradi közönség kedvence, legközelebb egy szenzációt keltő mesterműben fog fellépni az Urániában. 5

— Hadijótkonyosság. Aradmegyei rokkant katonák, hadi özvegyek és árvák alapja javára *Motorka Romulusz* (Almásreges) 2000 koronát küldött Baross Ferenc dr. főispánnak.

— Románia megüzente a háborút a moparchiának és a balkán államnak és szomszédos területeinek térképe az eljövendő eseményekre való tekintettel valóságos szükségletet alkot. Az új haditérkép Romániáról 1: millióhoz — 70:100 cm. nagy — ára 1.20 K., postai küldéssel 1.30 K. Kiadója G. Freytag & Berndt Wien, VII. és Róbert Friesse, Leipzig, Seeburgstrasse 96.) A térkép nyomása hét színű, minden jelentős helységet feltüntet: a Belgrád, Szófia, Odessza, Kolomea, Miskolc közötti területet; Románián kívül Szerbiának és Bulgáriának nagy részét, a sokat emlegetett Besszarábiát, Bukovinát, Galícia egy részét és Magyarországból jelentékeny területet. A vasutak, utak, erődítések erősen látható kiemelése növelik ez új haditérképnek az értékét, amelyet árának előzetes beküldése után minden könyvkereskedés portómentesen megküld.

— Felvágó papírok Kerpelénél. 3547

Brassómegeye

alispánjának menekülése.

Az első áldozat temetése. — Marghiloman barátjának információja.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az ezidőszerint Kolozsváron tartózkodó Szorvátius Lajos brassómegeyei alispán a következőképp beszélt el vármegyéjében a hadüzenet követő napokban történeteket:

— Annak tudatában, hogy a kiürítés szükséges, rögtön intézkedtem, hogy az államértékek biztonságba helyeztessenek. Schnell brassói polgármestert és a főszolgabírákat értesítettem, hogy a kiürítésre vonatkozó intézkedéseket meg kell tenni. A kiürítés a legteljesebb csendben és rendben történt. A lakosság higgadtan és méltósággal viselkedett. Én magam Mikos főispánnal együtt egész éjszaka fenntartottam az összeköttetést a katonai hatóságokkal. Délben egy órakor írásbelileg igazoltam a városban állomásozó tábornokokkal, hogy a haretéri helyzet olyan, hogy a tisztviselők igazoltnak láthatják a városból való távoztatást. Ezután elnéztem még a különböző hivatalokba s hétfőn délután 5 órakor egy mozdonyon elhagytam a várost. Földvár mentem. Kocsin hajtattott ide a főispán is. Az volt a szándékunk, hogy az éjszakát itt töltsük, katonai részről azonban Földvár veszélyeztetett helyzetére figyelmeztettek. Kocsin, a menekültekkel együtt indultunk el este 9 órakor Földvarról. Veresmarton és Szászmagyaroson keresztül Homoródra érkeztünk kedden reggel 4 órakor. Az állomásfőnök a főispán urat, akit betegen talált a román hadüzenet és engem egy üres vagonba helyezett el. Vasgőz feggakkal, egy szál úberciterben döntünk le a kocsiban. Három órát töltöttünk itt, reggel hét órakor Homoródról Segesvárra mentem, hogy itt várjam be a menekülők érkezését. A segesvári hatósági vezetőkkel érintkezésbe lépve bevártuk, amíg a barcaság összes községei Segesváron áthaladtak. Mikor az utolsó község is elment, én is vonatra ültem és Kolozsvárra jöttem. Itt fogom bevárni a további utasításokat. A brassómegeyeiek menekülése a legrendszerezesebben történt. Minden község az illető községi jegyző és bíró és a kijelölt bizalmi férfiak vezetése alatt utazott.

— Sok érdekes momentum történt utazásunk alatt. Barczarozsnyó községben a menekülő brassómegeyeiek résztvettek a törsvári szoros harcain első magyar áldozatának temetésén. Az illető Dávid Mihály, ki az Ujtohán és Otohán között kifejlődött ütközetben megsebesült és Barczarozsnyóra szállították. Itt halt meg és sírja felett Landberg Gusztáv evangélikus lelkész mondott gyászbeszédet. Alig ért véget a gyászszertartás megjött, az utasítás, hogy rövidesen Rozsnyó is tűz alá kerülhet és ezért a menekültek sietve hagyták el a községet.

— Teljes önérzettel jelenthetem ki, hogy noha a hadüzenet híre megdöbbentő váratlanossággal ért bennünket, emberileg minden lehetőt megtettünk, hogy a menekülő lakosság életét biztosítsuk. Jellemzősül elmondok egy esetet arra vonatkozólag, hogy maguk a brassói románok sem sejtették a készülő hadüzenetet. Vasárnap délelőtt egy abszolút korrekt, 70-ik évében járó előkelő brassói urral találkoztam, akiről köztudomású volt, hogy benső barátságban él Marghilomannal s a kiváló román politikussal néhány nappal előbb találkozott. Az illető arról biztosított engem, hogy Romániával semmi baj sincs. Hétfőn dél-

előtt — a hadüzenet után — iamét összetalálkoztam vele.

— Uram, Önnek kitűnő értesítései vannak! — mondtam neki.

Az illető könyezve, meghatott hangon erősödött, hogy sejtelve sem volt mindezekről.

— Ne tartson gazembernek, higgyen nekem alispán ur — sokogta — teljes jóhiszeműséggel tettem kijelentéseimet.

Mikor elváltunk, akkor is könyezett a kijelentette, hogy reméli, hogy mielőbb ismét találkozni fogunk a brassói vármegyeháza előtt.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Fegyházra ítelt kórházi élelmező.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A kolozsvári törvényszék gyorsított büntető eljárás szerint ítélkező ötös tanácsa tegnap a késő délutáni órákban, három napig tartó zárt tárgyalás után meghozta a különböző visszaélésekkel vádolt Strasser Rudolf és társai kórházi élelmező, hadseregszállítók büntígyében az ítéletet. A kolozsvári kir. ügyészség — mint közöltük — Strasser Rudolf ellen — aki a nagyváradi hadikórházak rossz élelmezése miatt is büntető eljárás alatt áll — egy rendbeli hadi-szállítás körül elkövetett visszaélés, kétféle hadviselés érdekei ellen elkövetett bűntett és hétrendbeli megvesztegetés, Guráth Béla kolozsvári lakos pékmester ellen egy-egy rendbeli hadiszállítás körüli büntető elkövetése miatt a végül a katonai szolgálatot teljesítő Matuliosek János ellen egyrendbeli hadiszállítás körüli visszaélés büntette és háromrendbeli, a hadviselés ellen elkövetett bűntettben való felbujtási részesség címen emelt vádat.

A törvényszék szombat délelőtt kezdte meg a bűnper tárgyalását zárt ajtók mögött a három nap alatt, végezte a bűnper hatalmas anyagával, tegnap este 7 órakor meghozta az ítéletet. A bíróság a bizonyítékok alapján úgy Strasser Rudolfot, mint Guráth Bélát a vádbeli cselekmény elkövetésében bűnösnek mondta ki s ezért, az enyhítő körülmények figyelembevételével, Strasser Rudolfot 3 évi fegyházra, 8700 korona pénzbüntetésre, 5 évi hivatalvesztésre és a büntügyi költségek megtérítésére, Guráth Bélát 8 havi börtönre, 2000 korona pénzbüntetésre és 5 évi hivatalvesztésre ítélte el. Az ítélet ellen úgy Péter Samu dr. királyi ügyész, mint vádlottak védői, semmisségi panaszt jelentettek be.

TANÜGY.

(—) Beiratás. Az aradi kereskedők által fenntartott Női Kereskedelmi Szaktanfolyamban az előadások szeptember 9-én délután kezdődnek a fú felső kereskedelmi iskola termében. Beiratkozni lehet az igazgatói irodában.

(—) A Podor-féle magán elemi iskolában a beiratások szept. 11 és 12-én tartatnak. Batthyány-utca Fischer Eliz-palota II. em.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:
Stauber József.

KALODONT-
szájvíz
Fertőtelenítő.
Mindenütt kapható.

6951

NYILTÉR.

(Az ezen rovat alatt közöltékért nem vállalunk felelősséget)

Repszegen

az állomás közelében 300 kishold föld, mely legelőnek is alkalmas, egészben vagy részletekben is haszonbérbe adó.

Ajánlatok:

Dr. Czédly

ügyvédi irodájához intézendők
Aradra.

4201

ARADI KÖZLÖNY

1916. évi szeptember hó 1-től új előfizetés nyitottunk az Aradi Közlöny-re.

Előfizetési árak

Helyben:

Egész évre	28 K. — fill.
Fél évre	14 " — "
Negyed évre	7 " — "
Egy órára	2 " 40 "

Vidéken:

Egész évre	32 K. — fill.
Fél évre	16 " — "
Negyed évre	8 " — "
Egy órára	2 " 80 "

Tessék mutatványsszámot kérni.

„Helia“
„Vera“
„Erikönig“

Jegyű bőranyagból készült őszi és téli cipők megérkeztek

CIPŐTÖZSDE

Andrássy-ut 22. = Telefon 10 — 44.

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppe“ folyadék és „Peppe“ hintőpor segítségével.

Szárit! . . . Szagtalanít!!

Peppe folyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.
Peppe hintőpor 1 kor. — fill.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

is három nap alatt mindenki megszabadul a Hajos-féle ANAGALLIN használata által. Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra. Ára használati utasítással 1 KORONA.

Gyöngyfehér fogakat

nyerünk a

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A szájüreget desztifícálja, utólagos igen kellemes. Ára egy posztalánnyalannak 80 fillér.

Fantáziának kizárólagos készítője és egyedül nagy zakkája:

HAJOS ÁRPÁD

gyógyszerháza Arad, Andrássy-tér 22. sz. (Mecsektárolás szemben.)

SIROLIN "Roche"

tnellbetegségek, számarhurut, asztma, influenza ellen.

Ki használjon sirolint?

1. Mindenkinek, aki húzamosabb idő óta szenved köhögésben. Mert jobb betegségeket elhárítani, mint gyógyítani.
2. Azok, akik krónikus légcsőhurutban szenvednek, sirolint használhatnak.
3. Asztmában szenvedők, kiknek betegsége a sirolin használata jelentékenyen csökken.
4. Skrofulózisban szenvedő gyermekek, kiknek általában közérzelmélet a sirolin előnyösen befolyásolja.



Kapható minden gyógyszerháza és 4 hónapra.

A sárgán is épen úgy hat,
 Akárcsak a feketén,
 Olyan sima mint a tükör,
 Ha cipőre kenem én.
 Es mint csillag — épu gy csillog,
 Ide-oda rajt a fény;
 Micsoda egy-csoda hát ez?
 — — Ez a

PYRAM

CIPŐ-KRÉM

Gyártja: **BECK TESTVÉREK**

6907

**Permetező-
javítások,**
 Patent
kutszivattyuk,
 Patent
borszivattyuk,
 Patent
tüzifecskendők,
 Patent
kályhacsövek,
 a legnagyobb fűtőanyag megtakarítással
Hönig Ottó
 M. kir. szabadalmazott
 szivattyu készítőnél
 Arad. Rákóczi-utca 27.

özv. Szalkai Arminné
 himző és fehérnemű üzlete, előnyomda Arad, Weitzer János-u. 13. (Főpostával szemben)
 Női és férfi, gyermek keletgyék, intézeti és kórházi fehérneműek, legfinomabb anyagból, színes és fehér himzések, fehérnemű varrások olcsó árban készülnek. — Uri leányok fehérnemű varrás, himzés és szabás tanítására felvétetnek. 8418

A létező legforgalmasabb helyén
Andrássy-tér 8. számú
 házban egy kisebb
üzlethelyiség
 azonnalra
kiadó.

Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadóhivatásában, J. K. 1936. szept. 12. sz.

Olcsó kávé!

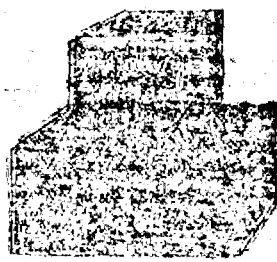
Beck Testvérek családi pörkölt kávé előzetes keverése kitűnő zamatu és tápdu

kilója K. 8.60

1/2, 1 és 5 kilós plombalt dobozokban, 5 kilós postacsomagban bérmentve. A pörköléshez használt kávé tisztaságáért kezeskedünk.

Pótkávé Beck Testvérek-féle gyártmány, tiszta katáng és fűgéből készült 1/2, 1/4 ládikákba

Husleveskocka
 ala Maggi.



Legjobb készítmény zománcozott bádogdobozokban (100, 250, 500 és 1000 db) 1000 darabonként K. 50.— bérmentve 50% engedmeny árban küld utánvet mellett.

Beck Testvérek

Export-Import Arad, Teleky-u. 15. sz.
 Raktár: Teleky-utca (szájt ház.) 4108

Gépolaj,
merev gépzsir
 hordó tételként kapható
Kalmár Endréné

Arad, honvédhuszár laktanya.
 Telefon 670. Telefon 670.

Zongora javítások

és hangolások
 ugy helyben, mint
 vidéken pontosan
 eszközöltetnek.

Ehrbar Henrik
 zongorahangoló
 Arad, Batthyányi-u. 26.
 Városi zeneiskola.

FOG. MOHR JEANNETTA

vizsg. fogtechnikusnő

aki 20 éven át a legnagyobb világvárosokban, mint Newyork, Berlin és Bécsben a fogászati téren legjobb sikereit működtem, tisztalattal értesítem a n. é. közönséget, hogy helyben: **Luther Márton-utca 1. sz. s. II-ik em.** egy a mostani kor igényeinek megfelelő **fogászati műtőmet** nyitottam, ahol legújabb berlini és amerikai módszer szerint kezelem betegeimet, oghuzás teljes érzéstelenítéssel (fagyasztás után). Aranyhidak, aranykoronák, mindennemű kaucsuk fogazatok, szájpadias nélkül és léghkamrával. Arany, ezüst, amalgam, porcellán és cement tömések (plombák), mérsékelt díj-szabás mellett készíttetnek. Belső partfogását kérve tisztelettel **Mohr Jeannetta**, vizsg. fogtechnikusnő. Rendelő órák: d. e. 8—12-ig, d. u. 2—7-ig. Vidékiek 24 órán belül kielegíttetnek. 1271

Kéfe-gyár Aradon!

Ugy a helybeli mint a vidéki n. é. közönség szives tudomására adom, hogy **Aradon, a Deák Ferenc-utca 32. szám alatt** levő házban teljesen modernül berendezet:

kefe-gyárat

létesíttem. Főtörökvésem mindenkor az leendő, hogy nagybecsű megbízóim meglegedését kiérdemeljem.

Szives partfogást kér

Maar Sándor,

kefegyára Arad, Deák Ferenc-utca 32. sz. Telefon 1120.

URANIA SZINHÁZ.

9411

Pénteken és szombaton

Magyar film:

A hódító huszár.

Apró hirdetések

Judnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díja a szavak száma szerint számítható. Minden szó 6 fillér. Vastagabb betűkkel 12 fillér. Vastagabb betűkkel kívánt szavak aláhúzással jelölendők. A legkisebb hirdetés 80 fillér. Az apróhirdetések előre fizetendők. A hirdetések délután 1/2 óráig vételnek fel. A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Ellátás.

Vidéki iskolásgyermekeknek kosztra elvállalok. Értekezhetni lehet Klein Isidornál, Bocskai-tér 5. 4781

Oktatás.

Uri leányok a szabás- és varrásban oktatást nyerhetnek Benjamin Juliska női divattermében, Bathány-u. 32/a. Uyanotti tanulóleányok fizetéssel felvételtnek. 4788

Deutsche Dame unterrichtet deutsch, französisch, Gosang, Klavier, Konversation. Offerte an die Administration unter „4750“ erbeten. 4780

Német akadémistát végzett festőművész alapos oktatást nyújt festés és rajzból. Fényképmagyarást is felelősség mellett elvállal. Szíves megkeresések „Művész“ jellegre a kiadóhivatalosakhoz értenek. 4761

Alkalmazást nyer.

Fogtechnikus tanuló felvételt, akik már mint aranyműves tanultak, előnyben részesítenek. Cím a kiadóban. 4777

Kövészműhelyem részére keresek 13-14 éves tanulókat teljes alkálással. Kalmár Lipót, Borosbócs. 4780

Új vegyeskereskedő segéd, aki a román nyelvet bírja, szeptember 15-re felvételt. Ajánlatok Korösvölgyi Palinka-raktár Arad, Lloyd-palota intézőndők. 4786

Irodai alkalmazást nyerhet egy 4 polgári végzet fiatal ember. Ajánlatok „Szoergalmas“ jelleg alatt a kiadóhivatalba kérek. 4721

Nyomdász-tanulóknak felvételt két fő, kik a 14. évet beöltöztek és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Alkalmazást keres.

Két öreghagyomány, az egyik főszónök, a másik marános urhoz gazdaságnak ajánlok. Cím Arad, Sario-u. 33. 4782

Jobb leány, aki fűszerüzletben alkalmazva volt, könyvelésben is jártas, állást keres. Cím a kiadóhivatalban. 4793

Fiatallónok kisebb urháshoz ajánkodik szerény fizetés mellett, hol őt éves kisleánya is vele lehetne. Cím: Budai Mihályné, Győrök. 4792

Művelt, árva orvoslány a délutáni órákra gyermekek mellé ajánkodik intelligens ur családnak. Címek a kiadóhivatalba kér. 4748

Hadmentes, óvadékképes egyen raktárnoki vagy bármily más bizalmi állást keres. Szíves megkeresések Luitwak József cégház intézőndők. 4747

Egy 19 éves fiatal vegyeskereskedő segéd állást keres, 90 korona fizetés és teljes alkálással. Megkeresések Muzsik Miklós, Tiszteltanna intézőndők. 4766

Hadmentes kereskedő póztárnoki, raktárnoki, vagy hasonló állást keres. Cím a lap kiadóhivatalában 4789

Lakást keres.

Buteresszű 2 ágyas földesintés szobát keresek szonra. Címeket a kiadóba kérek. 4797

3 szobás lakást keres szonra gyermektelen családnak. Jelentkezések 1084. telefonaszámra kéretnek. 4798

Buteresszű, világos, feltétlen tiszta szobát keresek szonra Állami tanítóképzőben, lehetőleg közel. Címeket a kiadóba. 4778

Kiadó lakás.

Modern 2 szobás udvari lakás, november 1-re kiadó. Deák Ferenc-u. 22. 4779

Kiadó november 1-ére Petőfi-utca 10. számú (a színház, gymnasium, városközség közelében) teljesen modern házban egy utcai 5 szobás II. emeleti lakás, felszerelve a legkényelmesebb melékényiségekkel. Bővebbet a házfelügyelőnél. 844

Hárem szoba, konyha és mellékhelyiségekből álló emeleti lakás november 1-re kiadó Csiky Gergely-utca 2. sz. alatt. 4750

Andrássy-tér 8 sz. alatt egy I. emeleti utcai lakás, mely freddának, vagy üzleti célra igen alkalmas, szonra kiadó. Bővebbet a házmeztornál.

Gyógyászat.

As angol fájdalomcsillapító Bengue balsamot teljesen pótolja a Heha-Földesféle fájdalomcsillapító balsam, teljesen azonos besze-tétele, mint a Bengue balsam ára 2 korona. Földes gyógyszerár, Heha gyógyszerár. 12

Ingatlan.

Megvételre keresek a belváros közelében egy magános, modern házat 3-4 szoba, mellékkeliséggel és kerttel, valamint istállósval, vagy megfelelő helyivel, ahol istállót építeni lehet. Cím a kiadóhivatalban. 4776

473 magyar hold prima szántóföld bárbeadó Arad közelében. Felvilágosításokat kaphat Arad, Perényi-u. 2. 4725

Üzletek.

Jóforgalmu kávémérés és rosztház bevonnás miatt eladó. Bővebbet a kiadóban. 4790

Bevonnás miatt jóforgalmu szatócsüzlet, trafik engedélyvel eladó, esetleg berendezés külön eladó. Újmezei lakás, Merkler Lipót, szatócsnál. 4868

Vétel és eladás.

Kétszázötven tőlgymakkot veszek, valamint tőlgymakkos területeket is bérelek. Ugyancsak nálam több cséplőgépáru és szántásra alkalmas magánjáró eladó. Goldis Kornél, Nadab. 4787

National register kassza, máldnem ut, eladó. Megtekinthető Wajdits gyógyszerárban, Ferenc-tér. 4838

Tábori dobozok, leveles-lapok, levelek és papírárak nagyban és kicsinyben jutányos áron kaphatók Pichler Sándor papírkereskedésében és könyvnyomdájában Arad, Szabadságtér 1. Telefon 808 611

Új butorkélt: Butorok a legjobb kivitelben kaphatók, hitelképes egyéneknek kölcsön, és részletfizetésre szállítok Garai Károly bel. cég irodájában Aradon, Asztalos Sándor-utca 5. sz. 491

Használt rugós, kinyitott vadászkarókat megvételre keresetek. Cím a kiadóban. 4772

„Eos“ építőanyag ismét kapható. Cipőbőrszoda, Andrássy-ut 22. Telefon 10-44. 3427

Egy alig használt egyenáramú 24, kőrös motor eladó. Bővebbet az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

300 hl bor elhelyezésére Magyarádon megfelelő piaca, hordókkal, bérbe keresetek. Cím Dr. Heitz Nandor ügyvéd A. ad, Kazinczy-u. 2. 4791

Összes irógépek felszerelési raktára és javító-műhelye Salmas-utca 3. Telefon 11-41. Irógép-pézet. 4701

Legtökéletesebb elektrompötlő a Citrom-szörp fél és egész kilós üvegekben, ára különként 3 korona. Brodett szepességi Iriss gyümölcsből készült hegyi málnaszörp fél és egész kilós üvegekben, különként 8.60 korona Földes gyógyszerár, Heha gyógyszerár. 12

Apróhirdetések az „Aradi Közlöny“ részére felvételtnek a Messenger-boy irodában, Deák Ferenc-u. 2. Ugyanitt kapható az „Aradi Közlöny“.

Heha Vasas chinaborn. Szívós és erős vérzegényesség, sápkór, szédülés, a vérszegénységből eredő ideg-bajok, étvágytalanság, gyomorbántalmak, láz, általános gyengeség ellen. Páratlan vérképző és vérjavító. biztos óvaxer matrikus fertőzések és minden infektívából eredő meg-betegedés ellen úgy felelő-teknek, mint gyermekoknak. Ára 2-68 kor, Heha gyógyszerár, Földes gyógyszerár. 12

Leánynevelő-intézet

(Internátus) Uri leányok részére. Gondos nevelés. Magántanulók előkészítő tanfolyama. Zene és idegen nyelvek oktatása.

Székely Ilonka okl. tanítónő Arad, József főherceg-ut 17. Telefon 933. 1717

Hirdetmény. A kedvezményes borítaladó illetékesre igényt tartó szülőgazdák ezennel figyelmeztetnek, miszerint a házi fogyasztásra szánt évi bor-szükségletüket az 1892. XV. t.-o.-re való hivatkozással I. évi szeptember hó 15-éig a fogyasztási adófelügyelőségnek bejelenteni el nem mulassák. Arad, 1916. Zikó Lajos, fogyasztási adófelügyelő.

Az Agostól arany-kupokat mindenben pótolják a Haemorroidal-kupok, azonos beszetételek folytán hatásuk is teljesen azonos, ára 3 korona. Földes gyógyszerár, Heha gyógyszerár Arad. 13

Gepolajek, Gépfiggyú, Kocsikereskedő, Kézi, Szeged, Gyanta, Gyufa, Szóda, Keményítő, Hátha, Anatól nagy raktár. Hubert József Arad, Szabadságtér. Telefon 262. sz.

Új uri és egyenruha szabó-üzlet. Kélt meg a Hanyadi-üzletben, (Ferber fűszerüzlettel szemben) ahol is megrendelésre legizlésebb kiállításban készítenek

Bármilyen uri- és egyenruhákat szolid árakban, ugyancsak elvállalok tisztítást, javítást és vasalást szonra jutányosan. Meghívásra vittekre is kimogyok. Üzleteltem pontos és szolid munkát végezt. Szíves partlogást kérek

Deutsch Gábor Aranyat és Ezüstöt legmagasabb áron vesz, vagy beosorál; ugyancsak régiségeket vesz és elad. Losonczi Lajos órák és ékszerész üzlete ARAD, Szabadságtér. Telefon 944.

A mezőhegyesi cukorgyár és finomító az ezidőszertint folyamatban levő vasuti forgalom lebonyolítása után megkezdli üzemét. A menekültek különféle álláshoz juthatnak. Feivételnek mesterek, előmunkások, munkások stb. Jelentkezhetni a Cukorgyár igazgatóságánál Mezőhegyes